

FINANCIËEL VERSLAG **GEREGULEERDE ACTIVITEITEN 2016**

Stedin Netbeheer B.V.

INHOUDSOPGAVE

Duurzame energie voor iedereen	3
Duurzame energie voor iedereen	3
Relevante trends	3
Strategie van Stedin	6
Energietransitie	7
Innovatie en samenwerking	8
Grootschalig aanbidding slimme meters (GSA)	12
 Financieel verslag	 13
Geconsolideerd verslag gereguleerde activiteiten 2016	14
Toelichting financieel verslag gereguleerde activiteiten	17
Toelichting op de domeinen elektriciteit, gas en meetdienst	26
Verbonden partijen	41
Besluit Financieel Beheer Netbeheerder	43
Gebeurtenissen na balansdatum	44
Bijlagen	45

DUURZAME ENERGIE VOOR IEDEREEN

Wij vinden het onze verantwoordelijkheid om te zorgen dat al onze klanten kunnen beschikken over energie om te leven, werken en ondernemen. Energie moet altijd beschikbaar zijn; voor deze generatie en voor volgende generaties. Onze netten zijn het fundament van het toekomstige energiesysteem. Met onze kennis versnellen we een overgang van fossiele brandstoffen naar duurzame opwekking en zorgen we voor een duurzaam, betaalbaar en onverminderd robuust energiesysteem.

DUURZAME ENERGIE VOOR IEDEREEN

Door de overgang van een fossiele naar een duurzame energievoorziening, de energietransitie, ontstaat een nieuw energiesysteem. Een systeem dat lokaal erg kan verschillen en waar allerlei (nieuwe) spelers een bijdrage aan leveren. We zien dat het draagvlak voor een duurzame wereld zowel maatschappelijk als politiek groeit. En dat onze omgeving ons ziet als vanzelfsprekende gesprekspartners in de transitie naar die duurzame wereld. Stedin Netbeheer, hierna 'Stedin', werkt samen met haar omgeving om dit nieuwe energiesysteem mogelijk te maken.

Stedin heeft als netbeheerder de taak een veilige, betrouwbare en betaalbare energievoorziening te realiseren voor haar twee miljoen klanten. Dit doet zij enerzijds door het aanleggen, beheren en toekomstbestendig maken van de elektriciteits- en gasnetten en anderzijds door het faciliteren van de energiemarkt. Bij Stedin werken 2.972 (vaste en tijdelijke) medewerkers aan de aanleg, het onderhoud, het beheer en de uitbreiding van de energienetten.

Stedin opereert, naast zes andere regionale netbeheerders, in een gereguleerde markt. Iedere regionale netbeheerder is een monopolist binnen zijn verzorgingsgebied. Stedin is actief in de provincies Zuid-Holland, Utrecht en delen van regio's Noordoost-Friesland, Noord-Holland en Midden-Limburg. Regulering houdt in dat de taken die Stedin uitvoert bij wet bepaald zijn en de tarieven die Stedin daarvoor mag vragen bepaald worden door de Autoriteit Consument en Markt (ACM). Het reguleringsmodel stimuleert netbeheerders door middel van een benchmarkmodel zo goed (efficiënt en

kwalitatief) mogelijk te presteren. Stedin is onafhankelijk en handelt non-discriminatoir. Dit betekent dat Stedin geen enkele partij bevoordeelt ten opzichte van andere partijen. Meer over Stedin is te vinden op: www.stedin.net.

RELEVANTE TRENDS

Stedin heeft eind 2015 de elf belangrijkste trends binnen de energievoorziening centraal gesteld. Deze trends zijn van belang voor de toekomst en visie van Stedin.

De energievoorziening verduurzaamt

Het aandeel van hernieuwbare energie in de elektriciteits-opwekking neemt gestaag toe. Steeds meer huishoudens en bedrijven installeren zonnepanelen op het dak van hun pand. Daarnaast is de afgelopen jaren fors geïnvesteerd in windenergie, zon, energie uit biomassa en andere duurzame energiebronnen. Het Energieakkoord voor duurzame groei mikt op 6.000 MW op land in 2020 en 4.450 MW op zee in 2023. Ook na 2023 zal de productie van duurzame energie blijven groeien.

De energievoorziening wordt decentraler

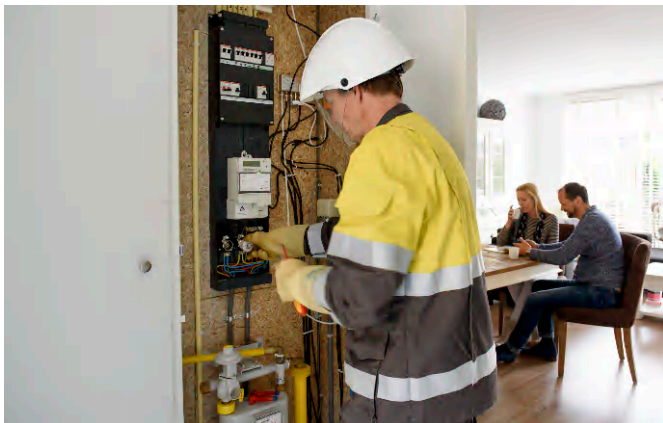
Duurzame energie wordt steeds meer decentraal opgewekt. Bijvoorbeeld zonnepanelen en biogasinstallaties kunnen goed op decentrale schaal worden toegepast: in de gebouwde omgeving op bedrijventerreinen en in de agrarische sector. Het aantal kleinschalige producenten van duurzame energie groeit sterk. Deze trend sluit aan bij een bredere beweging waarin maatschappelijk initiatief weer toeneemt. Burgers en bedrijven worden actiever in de energievoorziening.

De veranderlijkheid van de elektriciteitsproductie neemt toe en daarmee ook de noodzaak van flexibiliteit

De komende jaren staat de energiesector voor de uitdaging om vraag en aanbod van elektriciteit 24 uur per dag in evenwicht te houden. De groei van duurzame energie wordt voor een belangrijk deel ingevuld door variabele bronnen, zoals wind- en zonne-energie. De aanwezigheid van wind en wolken bepaalt hoeveel zon- en windvermogen van moment tot moment beschikbaar is. Om dat goed op te vangen, is het noodzakelijk dat het energiesysteem flexibeler wordt. De vraag naar flexibiliteitsoplossingen zal sterk toenemen. De mogelijkheden zijn er. Te denken valt aan opslagsystemen, conversie van energiestromen (bijvoorbeeld de conversie van elektriciteit naar warmte), en beïnvloeding van de energievraag door financiële prikkels.

Systeemintegratie neemt verder toe

Door integratie van de voorheen gescheiden energiestromen van gas, warmte en elektriciteit ontstaat de flexibiliteit die nodig is om een groot aandeel hernieuwbare energie in het energiesysteem in te passen. Als er bijvoorbeeld een overschot aan elektriciteit is, kan dit omgezet worden in waterstof (power-to-gas), in warmte (power-to-heat) of worden aangewend voor het maken van chemische producten (power-to-products). Omgekeerd kan bijvoorbeeld biogas worden benut voor de productie van elektriciteit en warmte. Er ontstaan hybride energiesystemen en kruisverbanden.

Gebruik van ICT in het energiesysteem en de hoeveelheid data in dit systeem nemen toe

De afstemming van vraag en aanbod wordt complexer. Uitwisseling, opslag en conversie van energiestromen vereisen realtime informatie over vraag, aanbod en prijzen op verschillende momenten. Boven op de fysieke stroom van elektriciteit komt daarom een stroom van informatie en communicatie. Een complexe energielogistiek die wordt gestuurd door ICT-technologie. De toepassing van sensoren in het netwerk en de grootschalige uitrol van de slimme meter zorgt voor nieuwe mogelijkheden om de werking van het energiesysteem te monitoren. Door de toepassing daarvan nemen de (realtime) datastromen exponentieel toe.

Het tempo van de veranderingen groeit

De grilligheid in de wereldeconomie wordt steeds groter. Nieuwe toetreders met nieuwe bedrijfsmodellen dienen zich aan. Consumentengedrag verandert ingrijpend. Bedrijven kunnen grote exponentiele groei doormaken, maar tegelijkertijd kan het marktleiderschap steeds korter duren. Ook de neergang van bedrijven kan steeds sneller gaan. Daarbij valt op dat de tijdspanne tussen uitvinding enerzijds en implementatie en verkoop anderzijds steeds korter wordt, waardoor snel reageren en aanpassen belangrijker wordt.

De klantbehoefte verandert en gaat meer variëren

Waar de afgelopen jaren het aanbieden van standaard-producten en -diensten voor een grote groep klanten voldoende bleek, neemt de vraag naar maatwerkproducten en -diensten toe. Klanten spelen een actievere rol in de energievoorziening en nemen daarmee ook vaker de regie. Een one-size-fits-all-benadering voldoet niet meer. Met de toename van de decentrale energieproductie neemt ook de complexiteit in de situatie van de eindgebruiker toe. Door de veelheid aan opties en de grote verschillen in keuzes die lokaal gemaakt worden, gaan ook de klantvragen uit elkaar lopen.

De elektrificatie van de energievoorziening zet door

De afgelopen decennia is het aandeel elektriciteit in het energieverbruik toegenomen. Deze trend zet met de verduurzaming van de energievoorziening naar verwachting versneld door.

Trends zetten door

In 2016 is duidelijk geworden dat de trends doorzetten. Zo is op 4 oktober 2016 het klimaatakkoord van Parijs geratificeerd door het Europees Parlement, waardoor de deelnemende landen het op Nationaal niveau kunnen ratificeren. In 2016 heeft Nederland een ambitieuze energieagenda gepubliceerd. Het draagvlak voor de energietransitie lijkt te groeien bij publieke partijen. Ook is er veel aandacht in Nederland en Europa voor de onderwerpen privacy en datalekken.

Nieuwe spelers betreden de energiemarkt

De energiemarkt werd tot een aantal jaren geleden gedomineerd door een beperkt aantal geïntegreerde energiebedrijven. Inmiddels hebben veel nieuwe energieleveranciers het speelveld betreden, al dan niet met eigen productiecapaciteit. Energiecoöperaties verenigen zich in een overkoepelende coöperatie en kunnen energie leveren aan hun leden. Autofabrikanten produceren niet alleen elektrische auto's, maar leggen ook snellaadstations aan. Weer andere partijen treden als aggregator op (partij die vraag en aanbod van energie op elkaar afstemt) of bieden diensten aan voor energiebesparing in combinatie met de slimme meter. Data worden een belangrijke bron van innovatie, waardoor ook weer geheel nieuwe, onverwachte spelers de energiemarkt betreden.

Het energiebeleid wordt sterker door Europa bepaald

De elektriciteitsmarkten in Centraal en Noordwest-Europa raken steeds meer met elkaar verbonden en een geïntegreerde handelsmarkt voor elektriciteit krijgt binnen Europa steeds meer vorm. Deze beweging naar integratie staat in EU-verband model voor de gewenste Europese elektriciteitsmarkt. Europa is sterk bepalend voor het Nederlandse energiebeleid en de doelen van het Energieakkoord. De afgelopen jaren is de coördinatie vanuit de Europese Unie op het energiebeleid van de Europese lidstaten geïntensiveerd.

Energiebesparing wordt belangrijker

Energiebesparing is belangrijk voor het slagen van de energietransitie. In de samenleving is een toenemende aandacht voor energiebesparing te zien. De slimme meter en het indicatief energielabel voor elk huishouden helpen daarbij. Nieuwbouwwoningen, auto's en elektrische apparaten worden steeds zuiniger. Maatschappelijke organisaties, verenigingen van eigenaren, bouwbedrijven, gemeenten en energiebedrijven zijn steeds actiever om energiebesparing te stimuleren. De markt speelt hierop in met besparingsproducten, tools en apps.

STRATEGIE VAN STEDIN

Duurzame energie voor iedereen is onze missie. Dit betekent dat wij het onze verantwoordelijkheid vinden om te zorgen dat al onze klanten kunnen beschikken over duurzame energie om te leven, werken en ondernemen. Als Stedin streven wij ernaar het energiesysteem vanuit een maatschappelijk belang te verduurzamen en onverminderd robuust en betaalbaar te houden.

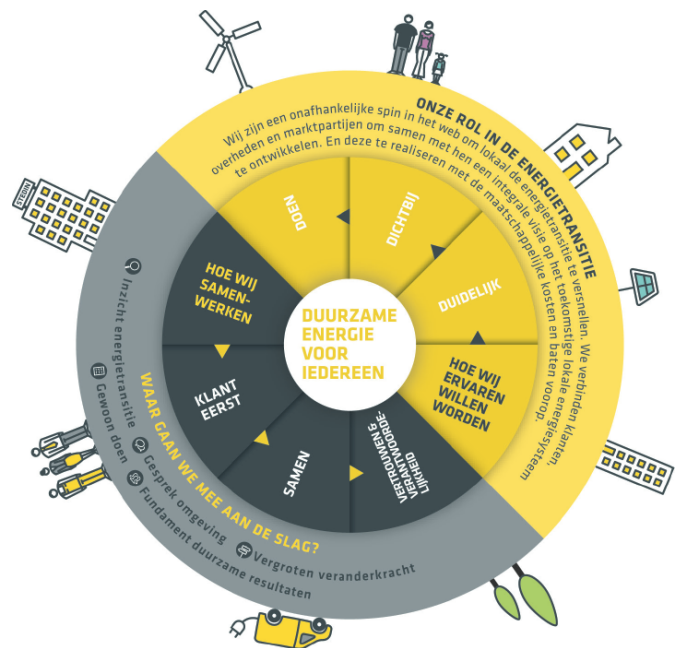
Uit de eerder genoemde elf trends leren we dat het energielandschap snel verandert en de ontwikkelingen elkaar steeds sneller opvolgen; het energiesysteem verandert fundamenteel. Andere competenties, nieuwe kennis, een wendbare en veerkrachtige organisatie, continu en intensieve samenwerking met onze omgeving zijn nodig om het nieuwe energiesysteem te realiseren en te faciliteren.

Betrouwbaar en betaalbaar transport van energie is ons bestaansrecht. Het spreekt voor zich dat bij alles wat we doen processen en dienstverlening op orde moeten zijn en we doen wat we beloven. Onze prestatie willen we continu verbeteren. Een financieel gezonde bedrijfsvoering is ook een voorwaarde om te kunnen investeren in de energietransitie. Bij het maken van investeringskeuzes streven we naar de laagst mogelijke kosten en hoogst mogelijke baten voor de maatschappij. Daar mogen we verantwoordelijk voor gehouden worden.

Strategie Stedin

De kern van de strategie van Stedin is om als onafhankelijke spin in het web lokaal de energietransitie te helpen versnellen. Stedin verbindt klanten, overheden en marktpartijen om samen met hen een integrale visie op het toekomstige lokale energiesysteem te ontwikkelen. En deze te realiseren met de maatschappelijke kosten en baten voorop. In de energietransitie is Stedin onmisbaar als netbeheerder in een uniek, druk stedelijk gebied met een complexe energie infrastructuur en een grote afhankelijkheid van energie. Energie moet altijd beschikbaar zijn, voor deze generatie en voorvolgende generaties.

Vanaf 2016 hanteren we vijf strategische speerpunten om onze ambitie en de missie 'Duurzame energie voor iedereen' waar te maken. Dit zijn:

- **Inzicht hebben in de energietransitie:** Stedin formuleert een integrale visie op het lokale energiesysteem op basis van inzicht in de klant, de assets en de maatschappelijke en politieke ontwikkelingen;
- **In gesprek gaan met de omgeving:** Stedin wil samen met klanten, marktpartijen en overheid keuzes uitwerken en gaat daarom in gesprek met deze partijen;
- **Gewoon dóen:** Stedin behoudt haar bestaansrecht door continu te verbeteren. Onze processen en dienstverlening zijn op orde, onze klanten zijn tevreden en we zijn financieel gezond;
- **Veranderkracht vergroten** Stedin is wendbaar, omdat we nieuwe trends, ontwikkelingen, kansen en bedreigingen snel absorberen en daar adequaat naar handelen;
- **Bouwen aan het fundament voor duurzame resultaten:** dit doet Stedin door persoonlijk leiderschap en besturing te verstevigen.

Samen op weg naar een nieuw energiesysteem

Begin 2016 is Stedin met de nieuwe strategie gestart. Het geeft alle medewerkers van Stedin, maar ook de omgeving, houvast in een tijdperk waarin een nieuw energiesysteem ontstaat. De strategie is erop gericht dat het fundament van dit nieuwe energiesysteem, onze netten, net zo betrouwbaar en betaalbaar is voor de nieuwe energiegeneratie als nu. En dat we het energiesysteem verduurzamen met de maatschappelijke kosten en baten voorop. Om dit te bewerkstelligen, zijn we volop met onze omgeving in gesprek gegaan en zoeken we samenwerking op. Want de energietransitie kun je alleen samen, met elkaar, realiseren.

We willen daarbij duidelijk zijn over wat nodig is in de energietransitie. Onze klanten en stakeholders hebben

daarom kennis gemaakt met een meer uitgesproken Stedin. Zo zijn we onder meer samen met de gemeente Utrecht een maatschappelijke en politieke discussie gestart om de aansluitplicht op het gasnet voor nieuwbouw te schrappen.

Deze nieuwe, meer uitgesproken houding van netbeheerder Stedin is soms even wennen. Maar we merken dat onze medewerkers en klanten enthousiast op de nieuwe koers reageren. Het geeft energie. Makkelijk is het natuurlijk niet altijd. Maar dat gaan we niet uit de weg. De energietransitie is nu eenmaal geen eenvoudig onderwerp. Samen met onze omgeving onderzoeken, ontdekken en realiseren we de beste manieren om het energiesysteem te verduurzamen en onze maatschappelijke taken zo goed mogelijk te vervullen.

Nieuwe koers beloond met award sterkste netbeheerdersmerk wereldwijd

In 2016 heeft Stedin de missie en strategie vertaald naar een inspirerende pay-off:

VOOR DE NIEUWE ENERGIEGENERATIE

Deze nieuwe pay-off wordt zowel in- als extern uitgedragen en leidt tot enthousiaste reacties en meer binding met Stedin. Zo heeft een groep van ruim veertig medewerkers uit alle gelederen van de organisatie zich verenigd als ambassadeurs: de Stedin merkbouwers. Eind 2016 zijn zij van start gegaan en gaan in 2017 intern activiteiten ondernemen om de strategie tot leven te brengen.

In september 2016, tijdens de Energy Branding Conference in Reykjavik, is Stedin uitgeroepen tot het sterkste netbeheerdersmerk van de wereld. Stedin kreeg deze titel in de categorie 'energietransporteur en -distributeur' en ontving de prijs uit handen van de IJslandse minister van industrie en Handel Elin Ragnheidur Arnadottir.

Stedin was samen met de Nederlandse netbeheerder TenneT, het Finse Fingrid en Wellington Energy uit Nieuw-Zeeland genomineerd. Een jury van energie-experts, marketeers en consultants boog zich over de deelnemers en koos Stedin als beste merk. De jury kwam unaniem tot deze conclusie vanwege de duidelijke positie naar de toekomst, waarin zij de klant zien als partner in de energietransitie. De jury prees de vertaling hiervan in een sterk merk, niet alleen voor de eigen organisatie, maar ook voor klanten, partners en belanghebbenden.

ENERGIETRANSITIE

Door de overgang van fossiele brandstoffen naar een duurzame energievoorziening verandert het energielandschap. Trends laten zien dat de snelheid van de veranderingen toeneemt. Klanten bepalen steeds vaker hoe het energiesysteem ingericht moet worden. Door hun keuze voor decentrale duurzame opwek, duurzaam vervoer, vergaande elektrificatie en duurzame verwarming. Of door juist niet te kiezen. In ons Randstedelijke gebied ontstaan lokaal grote verschillen waarbij lokaal verschillende netwerkkeuzes passen.

Het nieuwe energiesysteem: van lineair naar interactief

Onzeker is wanneer en met welke omvang alle energietransitie-ontwikkelingen plaatsvinden. Om de energietransitie te kunnen versnellen is inzicht in de energietransitie, een wendbare organisatie en een flexibel, interactief energiesysteem vereist.

We zien dat het nieuwe energiesysteem geen lineair systeem is, waarbij energie een richting uitgaat energie wordt centraal opgewekt, vervolgens getransporteerd via het net naar de verbruikers. Het nieuwe energiesysteem ontwikkelt zich tot een interactief systeem. Dit interactieve systeem kenmerkt zich door zowel centraal als decentraal opgewekte energie, en

dat energie aan het net kan terugleveren. En ook door nieuwe energievormen en nieuwe diensten die flexibiliteit van het net ondersteunen op basis van data.

Het energiesysteem kan op eenzelfde manier benaderd worden. De netten zijn het fundament. Door marktpartijen en gemeenschappen te stimuleren om innovatieve diensten te ontwikkelen 'bovenop het netwerk' kan het maximale uit het net gehaald worden. Zo wordt de maatschappelijke toegevoegde waarde van het net hoger.

Onze rol in de energietransitie

Stedin speelt een sleutelrol in de energietransitie.

Samenwerken aan een duurzame toekomst

Het werkgebied van netbeheerder Stedin is een uniek, druk, stedelijk gebied met een complexe energie-infrastructuur. De afhankelijkheid van energie is onmiskenbaar in onze huidige maatschappij. Energie moet altijd beschikbaar zijn, voor deze generatie en voor volgende generaties. Stedin zet zich als onafhankelijke netbeheerder in om lokaal de energietransitie te versnellen. Met haar netwerk en haar kennis is Stedin een onmisbare schakel om de nieuwe energietoekomst in het stedelijke gebied te realiseren.

Daarvoor verbindt Stedin klanten, overheden en marktpartijen om samen met hen een integrale visie op het toekomstige lokale energiesysteem te ontwikkelen en te realiseren. Stedin is tegenover alle partijen duidelijk over de opties voor de energietransitie, over de consequenties van de keuzes, over de dilemma's en over voorkeuren die Stedin baseert op ervaring en expertise. Bij deze voorkeuren zijn de maatschappelijke kosten en baten leidend. Stedin zal zich in maatschappelijke en politieke discussies steeds vaker uitspreken over belangrijke energiethema's of wakkert zelf het debat aan.

Energietransitie vereist keuzes: aansluitplicht gas nieuwbouw schrappen

Om lokaal andere, meer passende, keuzes te maken, moet er wel een keuze gemaakt kunnen worden. Netbeheerders zijn nu nog wettelijk verplicht om iedere nieuwbouwwoning op het gasnet aan te sluiten als de projectontwikkelaar dat vraagt. In de praktijk blijkt dat zo'n driekwart van de nieuwe woningen nog op het gasnet wordt aangesloten, terwijl er duurzame alternatieven voorhanden zijn. Voor Stedin gaat het om jaarlijks zo'n 10.000 aansluitingen en landelijk naar schatting bijna 40.000 aansluitingen. Daar zijn investeringen van circa 100 miljoen euro per jaar mee gemoeid. In het klimaatakkoord in Parijs is afgesproken fors in te zetten op het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen. Als alle woningen in 2050 CO₂-neutraal moeten zijn, worden deze investeringen in de

gasnetten door de netbeheerders niet meer terugverdiend. Stedin vindt het daarom niet maatschappelijk verantwoord om grote aantallen nieuwbouwhuizen nog steeds op het gasnet aan te sluiten. Energiezuinige nieuwbouwwoningen zonder aansluiting op het gasnet zouden de nieuwe norm moeten worden.

Stedin riep in 2016 de politiek op om de aansluitplicht gas voor nieuwbouwwoningen te schrappen. Maar zij deed dit niet alleen. Samen met de gemeente Utrecht is een maatschappelijke en politieke discussie gestart om de aansluitplicht gas voor nieuwbouw te schrappen. Gemeenten willen graag hun rol pakken in het CO₂-neutraal maken van hun wijken, maar lopen tegen juridische grenzen van wetgeving aan.

INNOVATIE EN SAMENWERKING

Innovaties zijn nodig om het snel veranderende energielandschap te faciliteren, en samenwerking is de sleutel tot het succes. We zijn daarom actief in verschillende proeftuinen om innovatie te stimuleren of om onderzoek te doen naar het effect van nieuwe ontwikkelingen op de netten. Bijvoorbeeld om flexibiliteit in de energievoorziening mogelijk te maken voor het bewaken van de betrouwbaarheid van de netten.

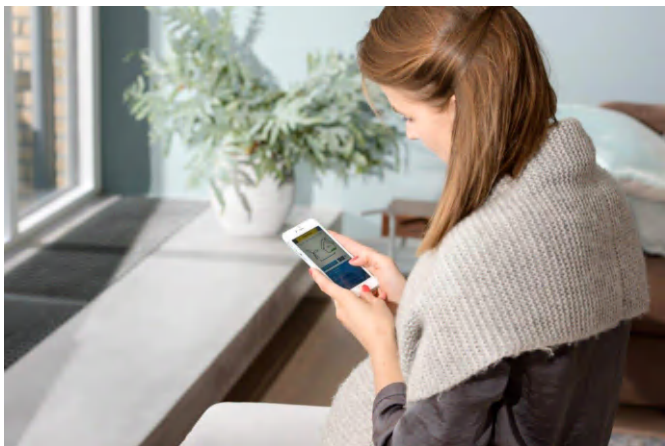
FLEXIBILITEIT

Flexibiliteit is het vermogen om vraag en aanbod op elkaar aan te passen op welke wijze dan ook. Duurzame energiebronnen, zoals zon en wind, zijn onvoorspelbaar en niet op afroep beschikbaar.

Soms is er meer aanbod dan vraag, bijvoorbeeld op een zonnige zomerdag. En soms is er meer vraag dan aanbod, bijvoorbeeld op een windstille en grijze winterdag, als iedereen om 17:30 uur de verwarming en lampen aandoet. Vraag en aanbod van energie sluiten dus niet automatisch op elkaar aan. Dit kan tot knelpunten in het energienet leiden; we noemen dit ook wel congestie. Daarom zijn we in de markt op zoek gegaan naar partners die hiervoor een oplossing bieden, zodat klanten ook in de toekomst zeker zijn van betrouwbare energielevering.

FLEX Versnellingsprogramma

Een van de initiatieven is het FLEX Versnellingsprogramma. Dit programma is in 2016 van start gegaan. Stedin ziet in de markt veel ontwikkelingen op het gebied van flexibiliteit en kansen om flexibiliteitsoplossingen in te zetten in de toekomst. Met dit programma stimuleert Stedin marktinitiatieven die flexibiliteitsoplossingen bieden en creëert de juiste randvoorwaarden om te onderzoeken wat de impact en effectiviteit van de oplossing is op het elektriciteitsnet. Inmiddels is een aantal partijen gestart.

Marktiniciatieven

Samen met TenneT en het handelsplatform voor energie ETPA heeft Stedin in 2016 uitgewerkt hoe het inkopen van flexibiliteit voor congestiemanagement via een handelsplatform zoals ETPA kan verlopen. Op basis van deze uitwerking wordt in 2017 een Proof of Concept opgesteld.

Een voorbeeld van het stimuleren van marktiniciatieven is informatie-uitvraag die Stedin in 2016 heeft gedaan voor het vervangen van het toon frequent (TF) signaal ten behoeve van boilers. Na de grootschalige aanbidding van slimme meters zal het TF-signaal worden uitgefaseerd. Het TF-signaal schakelt verschillende toepassingen zoals dag/nachtstroom voor elektrische boilers. Gezien de potentiële waarde in flexibiliteit van deze elektrische boilers en het ontstaan van nieuwe businessmodellen op het gebied van sturing van huishoudelijke apparaten heeft Stedin deze informatie-uitvraag gedaan om te onderzoeken of deze dienstverlening overgedragen kan worden aan de markt. Na deze uitvraag zijn 23 gesprekken gevoerd met marktpartijen uit binnen- en buitenland. Op basis van deze gesprekken starten we een vervolgonderzoekstraject.

Pilot met Peeeks

Het bedrijf Peeeks verdeelt energie efficiënter over het elektriciteitsnet door te zorgen dat bedrijven flexibel en op de juiste tijd energie kunnen afnemen. Peeeks is gespecialiseerd in het sturen van vermogen in bedrijfsprocessen voor een lagere energierekening voor de klant. Samen met Peeeks is Stedin een pilot gestart om te onderzoeken of de belasting van het middenspanningsnet door middel van vraagsturing onder een bepaald niveau kan blijven. Hiermee zou overbelasting van het net dan voorkomen kunnen worden. In de laatste maanden van 2016 is Peeeks gestart met klantenwerving in een specifiek gebied. De eerste resultaten laten zien dat bedrijven nog niet happig zijn om mee te doen.

USEF

USEF (universal smart energy framework) is een niet-commercieel samenwerkingsverband dat in 2013 is opgericht door Alliander, ABB, DNV CL, IBM, ICT, RWE-Essent en Stedin. Door middel van een open specificatie kan de ontwikkeling van zogenoemde smart energy producten, diensten en oplossingen in Europa versneld worden en worden smart grids realiteit. In het energieproject Hoog Dalem heeft Stedin USEF geïmplementeerd. Daarnaast is de implementatie van USEF in het Solar Charging-project LomboXnet in volle gang. In Energieproject Hoog Dalem zijn de resultaten zeer positief. Niet alleen verliep de implementatie van USEF erg soepel op basis van de USEF-referentie software, maar is ook aangetoond dat de terugleverpiek van zonnepanelen effectief kan worden afgevlakt met behulp van het USEF-proces. De bewoners bleven daarbij maximaal hun zelf geproduceerde zonne-energie gebruiken. In de eerste maanden van 2017 wordt getest of USEF ook de piekvraag van de warmtepompen kan afvlakken. Daarna worden de nieuwe inzichten geëvalueerd en geïmplementeerd en wordt bekeken hoe met name de prognose voor de aansturing van flexibiliteit kan worden verfijnd.

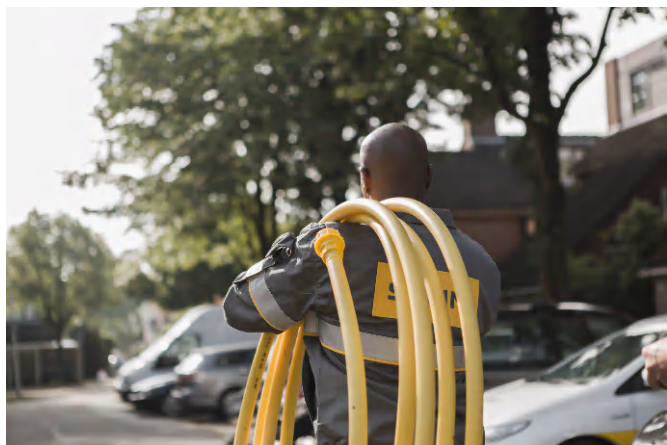
Samenwerken op Europees niveau

Door de energietransitie worden de bedrijfsvoering van distributienetten en die van transportnetten in de toekomst meer van elkaar afhankelijk. In 2016 heeft Stedin, in nauwe samenwerking met TenneT en met andere Europese landelijke netbeheerder (TSO) en regionale netbeheerders (DSO), zich op Europees niveau sterk zichtbaar gemaakt door een voortrekkersrol te nemen in de totstandkoming van het Europese TSO-DSO Datamanagement Report. Dit rapport, dat zeer goed is ontvangen, vormt de basis voor toekomstige wetgeving voor datamanagement.

WARMTETRANSITIE

We staan met elkaar voor de taak om onze aarde te behouden voor volgende generaties. Het klimaat staat onder druk. In Parijs zijn mondiale doelstellingen afgesproken die ervoor moeten zorgen dat de CO₂uitstoot zoveel mogelijk teruggedrongen wordt, waardoor de opwarming van de aarde onder de 1,5 tot 2 graden Celsius blijft. Dit Klimaatakkoord leidde in Nederland tot een Energieakkoord en gaf richting aan de Energieagenda van de Nederlandse Overheid. Het Nederlandse streven is een CO₂-neutrale gebouwde omgeving in 2050. Dit is een enorme uitdaging. Een groot deel van de Nederlandse woningen is op dit moment aangesloten op het aardgasnet. Door duurzame alternatieven zal de vraag naar aardgas sterk afnemen. Daarbij komt ook een beweging naar schonere vormen van mobiliteit, zoals elektrisch bus- of personenvervoer en waterstoftoepassingen.

Het terugdringen van CO₂ in de gebouwde omgeving heeft dan ook grote gevolgen voor de elektriciteits- en gasnetten van Stedin. De uitdaging voor de netbeheerder is om de netten geschikt te maken voor verdere elektrificatie en flexibiliteit te creëren. Zo kunnen grilligere pieken, veroorzaakt door duurzame opwek, opgevangen worden. Ook rijst de vraag hoe, bij een sterk afnemende vraag van aardgas, de netbeheerder met aanleg, beheer en vervanging van gasnetten moet omgaan. Zodat de energielevering betaalbaar, betrouwbaar en beschikbaar blijft, maar ook steeds verder verduurzaamd wordt.

Infrastructurele footprint

De energietransitie brengt verandering in het huidige model dat is ontworpen voor de warmtevoorziening. Het energiesysteem moet in de toekomst steeds vaker lokaal en integraal bekeken worden om de beste maatschappelijke oplossing te kunnen kiezen. In het project Infrastructurele Footprint heeft Stedin voor woningen in zes buurten de integrale kosten van energie in kaart gebracht. Bij het berekenen van de integrale kosten is ook gekeken naar de totale kosten van de energievoorziening voor de klanten. Klanten betalen voor de levering van elektriciteit, gas en warmte, en voor het transport ervan. Daarnaast geven ze geld uit aan de verwarmingsinstallatie en in steeds meer gevallen aan zonnepanelen en systemen voor energiemangement in huis. Voor klanten zijn de totale kosten van hun energievoorziening relevant. Met de methodiek Infrastructurele Footprint worden die inzichtelijk.

Stedin rekende verschillende scenario's door waarbij verschillende technologieën zijn toegepast, zoals warmtepompen en zonnepanelen. Daarbij werd duidelijk dat een keuze in de ene buurt maatschappelijk een besparing opleverde, maar in een andere buurt het tegenovergestelde tot gevolg had. Ook leiden keuzes van de klant in de ene buurt tot een overbelast elektriciteitsnet, maar in een andere buurt niet. Isolatie is ook belangrijk: bij warmte uit elektriciteit in bestaande gebouwen zonder goede isolatie is verzwaring van

het elektriciteitsnet veel eerder nodig dan wanneer er wel wordt geïsoleerd. Elke buurt is anders en daarom is het belangrijk lokaal, samen met belanghebbenden, de beste oplossingen te zoeken. Infrastructurele Footprint helpt daarbij. Daarom gebruikt Stedin sinds 2016 deze methode om gemeenten te helpen bij hun integrale gebiedsplanung.

Manifest 'Aan de slag met Aardgasloos Wonen'

Het vervangen of aanleggen van gasnetten is in het licht van de ambities geen vanzelfsprekendheid meer. Investerings in gasinfrastructuur gebeuren nu met een afschrijftermijn van 40 jaar. Het is pas mogelijk daadwerkelijk de aardgaskraan dicht te draaien en de infrastructuur te verwijderen als alle aangesloten vrijwillig hun aansluiting hebben laten verwijderen. Tegelijkertijd zijn investeringen nodig om woningen hiervoor geschikt te maken en schonere energievormen, bijvoorbeeld collectieve warmte of elektrische warmtepompen, beschikbaar te stellen.

Stedin wil actief een bijdrage leveren om een CO₂-neutrale gebouwde omgeving mogelijk te maken. Daarom ondertekende Stedin in november 2016 het manifest 'Aan de slag met Aardgasloos Wonen' op de Nationale Klimaattop.

Stedin zet vervangingsdata gasnetten als eerste netbeheerder online

Om een duurzame warmtevoorziening maatschappelijk betrouwbaar en betaalbaar te houden, kunnen bijvoorbeeld de momenten gebruikt worden waarop de bestaande gasinfrastructuur vervangen moet worden. Het is dan handig om te weten wanneer die vervangingsmomenten zijn, zodat gemeenten en bewoners hun investeringen daarop kunnen afstemmen. Een bewoner kan bijvoorbeeld de aanschaf van een nieuwe CV-ketel uitstellen om een toekomstige desinvestering te voorkomen. Daarom heeft Stedin in 2016 als eerste netbeheerder in Nederland de vervangingsdata van gasnetten online beschikbaar gesteld.

In gesprek met omgeving

Ook is Stedin in 2016 met regionale stakeholders in gesprek gegaan om samen in kaart te brengen welke gebieden geschikt zijn om mee te starten, welke partijen daarbij nodig zijn, te analyseren welke alternatieven realistisch en haalbaar zijn en hoe en op welk moment bewoners het beste betrokken kunnen worden. Het uitgangspunt is een gebiedsgerichte aanpak met lokale oplossingen die door de lokale stakeholders ondersteund worden. Dit vraagt van alle betrokkenen een open vizier, transparantie over de belangen en de wil om eigen tijdslijnen en investeringen in het kader van het maatschappelijk belang te heroverwegen.

Ambities worden realiteit

Een van de voorbeelden waarbij het terugdringen van CO₂ in de gebouwde omgeving realiteit wordt, is de gemeente Woerden. Hier komt samen dat de gemeente Woerden de ambitie heeft om in 2030 een klimaatneutrale gemeente te zijn, woningcorporatie Croen West haar bezit toekomstbestendig wil maken door renovaties en Stedin een gasvervangingsopgave heeft. Vanuit een initiatief van de gemeente om zogenoemde Nul-op-de-Meter renovaties te bevorderen, zijn de gemeente, de woningcorporatie Croen West en Stedin intensief gaan samenwerken. Dit leidde tot een gezamenlijke ambitie een wijk van Woerden gasloos te maken. De eerste stap in de realisatie hiervan start in 2017, Stedin werkt op het gebied van warmtetransitie niet alleen samen met gemeenten en woningbouwcorporaties. Een intensieve samenwerking is er ook met haar partners Hier Opgewekt (12 visies gasloos), Natuur & Milieu en het Warmte- en koude bureau Zuid-Holland.

ELEKTRISCH VERVOER

Nederland is voorloper op het gebied van elektrisch vervoer. Het aantal (semi-)elektrische auto's neemt in een steeds hoger tempo toe. Het opladen van deze auto's vergt veel van het elektriciteitsnet. Om het elektriciteitsnet betrouwbaar te houden, zijn nieuwe energiesystemen nodig. Zoals Vehicle-to-Crid waarbij de auto zelf als opslag fungeert. Een van onze internationaal bekende pilotprojecten met Vehicle-to-Crid bevindt zich in de Utrechtse wijk Lombok, waar we met een consortium van partners lokale zonnepanelen hebben gekoppeld aan slimme oplaadpalen voor elektrische auto's. De publieke laadpalen kunnen de accu van alle types elektrische auto's laden en ontladen waardoor de auto kan worden gebruikt als energieopslag.

Maar ook batterijsystemen zijn onderdeel van het nieuwe energiesysteem. Die kunnen pieken en dalen in vraag en aanbod van energie opvangen in de buurt van oplaadpunten. Om minder energie van het net te vragen, speelt daarnaast duurzaam opgewekte energie uit de zon een belangrijke rol. Stedin kijkt daarom met interesse naar ontwikkelingen op dit gebied. Een goed voorbeeld is snellaadstation Haarrijn langs de A2. Mr Green heeft hier samen met TU Delft, Alfen TBI en Stedin een proeftuin ingericht waarmee meer inzicht verkregen wordt hoe toekomstige marktmechanismen mogelijk kunnen gaan werken. En kunnen pieken en dalen in het net voortdurend gemonitord worden. Snellaadstation Haarrijn wekt, naast een aansluiting op het energienet, zelf elektriciteit op. Boven de laadpunten staat een grote overkapping met daarop zonnepanelen. Deze voeden een grote batterij waaruit de elektrische rijder kan putten. Als deze centrale buffer onvoldoende voorraad heeft, wordt overgeschakeld op levering via het reguliere energienet van Stedin. Stedin is door de initiatiefnemer van dit snellaadstation betrokken bij het bedenken van de meest efficiënte en effectieve oplossing. Door voortdurende monitoring van pieken en dalen, de inzet van opslag en het zelf opwekken van elektriciteit uit zon, voorkomt dit energiesysteem voor Stedin hoge investeringen in het net.

Omdat Stedin veel waarde hecht aan gedegen onderzoek naar het energienet, zijn in 2016 de oplaadmogelijkheden van elektrisch vervoer onderzocht. Dit onderzoek werd uitgevoerd door vier studenten van Erasmus Centre for Future Energy Business, een van de onderzoekscentra van RSM. Zij onderzochten onder meer welke factoren zorgen voor de aankoop van een elektrische auto, het consumentengedrag bij 'Shared Charging Behavior', de mogelijkheden van snellaadstations in stedelijk gebied en of een parkeerservice voor elektrische auto's ('Valet Charging') een oplossing kan zijn voor het tekort aan elektrische laadpalen.

GROOTSCHALIG AANBIEDING SLIMME METERS (GSA)

Het Energieakkoord stelt dat inzicht van klanten in hun energieverbruik, aanzet tot energiebesparing. De slimme meter maakt het verkrijgen van dit inzicht gemakkelijker. Daarom bieden de netbeheerders alle klanten met een gereguleerde kleinverbruikersaansluiting uiterlijk in 2020 een slimme meter aan.

AANBIEDAANTALLEN

Het maatschappelijk streven is om in 2020 minimaal 80 procent van de huishoudens te hebben voorzien van een slimme meter. Begin 2015 is Stedin gestart met het grootschalig aanbieden van slimme meters (GSA). De ervaringen met GSA in 2015 zijn gebruikt om in 2016 verbeteringen door te voeren. Stedin heeft met het ministerie van Economische Zaken afgesproken in 2016 minimaal aan 343.000 klanten slimme meters aan te bieden. Deze doelstelling is gehaald. In 2016 is aan ongeveer 351.000 klanten een slimme elektriciteits- en/of gasmeter aangeboden, zo'n 50 procent meer dan in 2015.

Sinds de start van het grootschalig aanbieden van slimme meters begin 2015, is aan circa 40 procent van de Stedin-klanten een slimme meter aangeboden ofwel zo'n 903.000 klanten. 766.000 Stedin-klanten hebben dit aanbod geaccepteerd. Het aanbieden van zulke grote aantallen slimme meters is een bijzondere, complexe operatie. Juist daarom is het goed om te zien dat Stedin is ingericht op deze verhoging van aantallen. Van alle aangeboden meters is 78 procent geplaatst in 2016. Dat ligt onder het doel van 80 procent. Stedin verwacht deze achterstand de komende jaren in te lopen.

KLANTTEVREDENHEID

De meeste klanten zijn tevreden over de aanbieding van de slimme meter. In 2016 gaf 85 procent van de klanten een 7 of hoger. Zoals haast onvermijdelijk is bij een grote operatie als GSA, zijn er ook signalen van onvrede. Zo kwamen circa 8.000 klachten (2,2 procent) binnen naar aanleiding van het aanbieden van de slimme meter. Een groot deel hiervan kon de Klantenservice direct oplossen. Er zijn geen grote claims binnengekomen. Ook hebben zich geen veiligheidsincidenten voorgedaan.

IMAGO VAN DE SLIMME METER

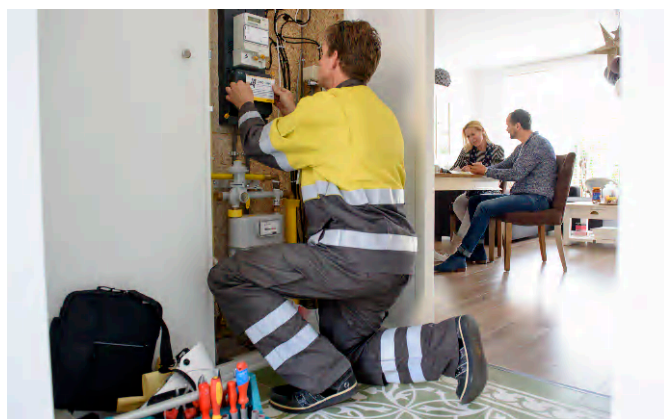
In 2016 vond gemiddeld 89 procent van de klanten de slimme meter aantrekkelijk voor het eigen huishouden. Stedin heeft samen met andere netbeheerder de voorbereidingen getroffen voor een landelijke campagne van alle netbeheerders over Ons

Energienet. De campagne moet de kennis van het Nederlands publiek over het energienet verhogen en ook over de slimme meter. In februari 2017 is de campagne gelanceerd met inzet van onder andere landelijke tv-commercial, social media en een online platform www.onsenergie.net.

FAIR METER

We ontwikkelen continu nieuwe versies van de slimme meter. We hebben in 2016 gewerkt aan nieuwe versies van de slimme meter die geschikt zijn voor data-uitwisseling via ons eigen (CDMA) telecom-netwerk en het GPRS-netwerk. Ook wordt de nieuwe generatie slimme meter op een verantwoorde manier gemaakt. Deze zogenoemde 'fair meter' wordt geproduceerd met grondstoffen en via arbeidsprocessen die voldoen aan de fairtrade-criteria.

Het verantwoord produceren van de nieuwe slimme meter is de uitkomst van een uniek aanbestedingsproces dat in 2016 is afgerond. Onderdeel van de gunning van het contract is dat de leveranciers blijven werken aan het verder fair maken van de meter. Zo kunnen de geselecteerde leveranciers aantonen dat ze in 2016 hun CO₂-uitstoot omlaag brachten. Ook is door een zogenoemde Request for Information duidelijkheid ontstaan over de bestaande mogelijkheden om dataverzameling over fair-aspecten te verbeteren en op het gewenste niveau te krijgen. En is de Fair prestatieladder, die tijdens de aanbesteding is ontwikkeld, uitgebreid met een scoringsmiddel om de voortgang op fair meetbaar te maken.

Rotterdam, 25 juli 2017,

Namens Stedin Holding N.V.

Marc van der Linden, CEO

Judith Koole, COO

Gerard Vesseur, CFO

FINANCIEEL VERSLAG

GECONSOLIDEERD VERSLAG GEREGULEERDE ACTIVITEITEN 2016

GECONSOLIDEERDE WINST-EN-VERLIESREKENING OVER HET JAAR GEËINDIGD PER 31 DECEMBER 2016

Bedragen x € 1 miljoen		2016	2015 ¹
Netto omzet	987,4		998,5
Inkoopkosten transportcapaciteit en netverlies	141,3		140,5
Overige bedrijfsopbrengsten	30,2		32,5
Bruto marge		876,3	890,5
Afschrijvingen	226,6		218,3
Overige bedrijfskosten	455,0		405,7
Totale bedrijfskosten		681,6	624,0
Bedrijfsresultaat		194,7	266,5
Financiële baten	0,5		1,7
Financiële lasten	49,9		49,7
Totale financiële lasten		-49,4	-48,0
Resultaat voor belasting		145,3	218,5
Vennootschapsbelasting		29,6	48,0
Resultaat na belasting		115,7	170,5

¹ Als gevolg van aanpassingen in de gehanteerde alloactiemethoden wijken de vergelijkende cijfers van 2015 af van de eerder gepubliceerde cijfers over 2015.

De aansluiting tussen de statutaire- en bovenstaande winst-en-verliesrekening is opgenomen in bijlage 1.

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2016

Bedragen x € 1 miljoen		31.12.2016	31.12.2015 ¹
ACTIVA			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	8,0	8,0	
Materiële vaste activa	4.876,1	4.503,9	
Financiële vaste activa			
• Uitgestelde belastingvorderingen	0,7	0,8	
• Verstrekte leningen	5,5	4,7	
Totaal vaste activa		4.890,3	4.517,4
Vlottende activa			
Activa aangehouden voor verkoop ²	54,8	267,3	
Vorraden	24,4	22,1	
Handelsdebiteuren	53,7	62,7	
Vorderingen op gelieerde partijen	58,4	71,2	
Overlopende activa en overige vorderingen	32,2	41,2	
Liquide middelen	64,0	28,1	
Totaal vlottende activa		287,5	492,6
Totaal activa		5.177,8	5.010,0
EIGEN VERMOGEN EN PASSIVA			
Eigen vermogen			
Aandelenkapitaal	1,1	1,1	
Agio reserve	2.752,4	2.752,4	
Overige reserves	98,9	98,9	
Resultaat boekjaar	115,7	170,5	
Totaal eigen vermogen		2.968,1	3.022,9
Voorzieningen			
Personeelsvoorzieningen	22,9	25,9	
Totaal voorzieningen		22,9	25,9
Langlopende verplichtingen			
Uitgestelde belastingverplichtingen	123,7	128,7	
Langlopende schulden aan gelieerde partijen	1.156,8	1.156,8	
Vooruitontvangen bedragen	394,0	323,5	
Totaal langlopende verplichtingen		1.674,5	1.609,0
Kortlopende verplichtingen			
Handelscrediteuren	55,9	46,6	
Kortlopende schulden aan gelieerde partijen	305,2	140,6	
Passiva aangehouden voor verkoop	5,2	15,6	
Overlopende passiva en overige schulden	146,0	149,4	
Totaal kortlopende verplichtingen		512,3	352,2
Totaal eigen vermogen en passiva		5.177,8	5.010,0

¹ De vergelijkende cijfers 2015 zijn aangepast als gevolg van wijzigingen in de presentatie met betrekking tot langlopende verplichtingen, met name voor wat betreft personeels- en overige voorzieningen alsmede vooruitontvangen bedragen.

² Ultimo 2015 zijn binnen het netwerkwerkgebied van Stedin de gas- en elektriciteitsnetten gelegen in de regio's Noordoost Friesland, Amstelland, Kennemerland en Weert als activa aangehouden voor verkoop geclassificeerd. In deze netwerkgebieden zijn voornamelijk materiële vaste activa opgenomen. In 2016 zijn de gas- en elektriciteitsnetten gelegen in de regio's Noordoost Friesland, Amstelland, Kennemerland niet meer als zodanig geclassificeerd.

De aansluiting tussen de statutaire- en bovenstaande balans is opgenomen in bijlage 2.

TOELICHTING FINANCIIEEL VERSLAG GEREGULEERDE ACTIVITEITEN

GRONDSLAGEN VOOR HET FINANCIIEEL VERSLAG

INLEIDING

Het financieel verslag van gereguleerde activiteiten is opgesteld op basis van de artikelen 43 Elektriciteitswet 1998 en 32 Gaswet die Stedin Netbeheer B.V. verplichten een afzonderlijke boekhouding te voeren voor het beheer van de netten op grond van zijn taken. Jaarlijks dient op geschikte wijze een verslag van deze boekhouding gepubliceerd te worden. Middels deze verslaglegging voldoet Stedin Netbeheer B.V. aan deze verplichting.

Het financieel verslag van gereguleerde activiteiten is afgeleid uit de statutaire jaarrekening van Stedin Netbeheer B.V. en is exclusief de niet-gereguleerde activiteiten. Onder andere inkomsten en kosten als gevolg van verhuur van transformatoren en commerciële meters zijn in deze verslaglegging niet meegenomen. De geconsolideerde gereguleerde winst- en verliesrekening is gesplitst in drie overzichten en wel voor de activiteiten van elektriciteit, gas en meetdienst. De post materiële vaste activa is verdeeld naar spannings- en drukniveau. Hierbij is de door ACM voorgeschreven systematiek van toewijzen aangehouden. Daarnaast zijn nog enkele verdeelsleutels gehanteerd (bijvoorbeeld omzet en aantal aansluitingen) voor het toewijzen van de kosten.

In het financieel verslag van gereguleerde activiteiten zijn dezelfde waarderingsgrondslagen gehanteerd als in de statutaire jaarrekening van Stedin Netbeheer B.V. De belangrijkste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling die door Stedin Netbeheer B.V. zijn gehanteerd bij het opstellen van het financieel verslag van gereguleerde activiteiten worden hierna beschreven. Tenzij anders vermeld, zijn deze waarderingsgrondslagen consistent toegepast voor alle boekjaren die in deze cijfers zijn opgenomen. Het financieel verslag van gereguleerde activiteiten van Stedin Netbeheer B.V. betreft geen volledige jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 BW 2 en er is geen accountantscontrole toegepast.

Het financieel verslag van gereguleerde activiteiten is opgesteld in euro's (€) en de bedragen worden vermeld in miljoenen euro's, tenzij anders aangegeven.

Algemene informatie

Stedin Netbeheer B.V. (hierna te noemen: 'Stedin') is statutair gevestigd te Rotterdam. De activiteiten van Stedin betreffen het in eigendom hebben en beheren van elektriciteit- en gastransportnetten en het daartoe verrichten van alle taken welke in gevolge van artikel 16 lid 1 van de Elektriciteitswet 1998 en in de Gaswet op een netbeheerder, als bedoeld artikel 10 lid 3 van de Elektriciteitswet 1998 respectievelijk artikel 2 lid 1 van de Gaswet rusten, alsmede al hetgeen daarmee verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord, mits binnen de wettelijke voorschriften van de Elektriciteitswet 1998 respectievelijk de Gaswet.

GRONDSLAGEN VOOR CONSOLIDATIE

De geconsolideerde verslaglegging omvat Stedin Netbeheer B.V., haar dochterondernemingen, joint operations, joint ventures en overige kapitaalbelangen.

Dochterondernemingen

Een dochteronderneming is een onderneming waarover de vennootschap beslissende zeggenschap heeft. Dit houdt in dat de vennootschap direct dan wel indirect de financiële en operationele bedrijfsvoering van die onderneming beheerst met als doel economische voordelen te verkrijgen uit de activiteiten van die onderneming. Zeggenschap is gebaseerd op het feit of de investeerder (1) overheersende zeggenschap heeft over de entiteit, (2) onderhevig is aan, en rechten heeft op, variabele rendementen uit de investering in de entiteit en (3) de mogelijkheid heeft om zijn overheersende zeggenschap te gebruiken om het bedrag van deze rendementen te beïnvloeden. De vennootschap heeft 100% van de aandelen in al haar dochterondernemingen.

De jaarrekening van een dochteronderneming wordt volgens de integrale consolidatiemethode in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen vanaf de datum dat beslissende zeggenschap is verworven tot het moment dat die beslissende zeggenschap niet meer bestaat. Bij de bepaling of sprake is van beslissende zeggenschap worden ook potentiële stemrechten meegenomen die onmiddellijk kunnen worden uitgeoefend. Volgens de integrale consolidatiemethode worden in de geconsolideerde jaarrekening de activa, passiva, baten en lasten van dochterondernemingen voor 100% opgenomen.

Balansposities, intercompany-transacties en resultaten op dergelijke transacties tussen dochterondernemingen, en tussen de vennootschap zelf en haar dochterondernemingen worden geëlimineerd.

Onderstaande dochterondernemingen zijn in hun geheel opgenomen in de het financieel verslag van gereguleerde activiteiten van Stedin. Het directe dan wel indirecte aandeel en de zeggenschap van Stedin in deze entiteiten bedraagt 100%.

Naam	Plaats
Stedin Netten B.V. (voorheen Stedin Netten Zuid-Holland B.V.)	Rotterdam
N.V. Stedin Amstelland	Rotterdam
N.V. Stedin Zuid-Kennemerland	Rotterdam
N.V. Stedin Midden Kennemerland	Rotterdam
N.V. Stedin Noord-Oost Friesland	Rotterdam
N.V. Stedin Netten Weert	Rotterdam
Stedin Operations B.V.	Rotterdam

Onderstaande dochtervennootschappen zijn per 1 januari 2016 juridisch gefuseerd met Stedin Netten B.V.

Naam	Plaats
Stedin Laagspanningsnetten B.V.	Rotterdam
Stedin Hoogspanningsnetten B.V.	Rotterdam
Stedin Netwerk Gas B.V.	Rotterdam
N.V. Stedin Utrecht	Rotterdam
N.V. Stedin Netten Utrecht	Rotterdam
REMU Elektriciteit-netwerken Noord B.V.	Utrecht
REMU Gas-netwerken B.V.	Utrecht
N.V. Stedin Netten Delfland	Rotterdam
N.V. Stedin Midden-Holland	Rotterdam
Stedin Netten Zeist B.V.	Rotterdam
N.V. Stedin Netten Schiedam	Rotterdam
ENECO Lease Services B.V.	Rotterdam
Stedin Signaalnetten B.V.	Rotterdam

Joint operations en joint ventures

Joint operations en joint ventures zijn ondernemingen voor samenwerkingsverbanden, waarvoor contractueel met één of meerdere partijen is overeengekomen, dat zij gezamenlijke beslissende zeggenschap hebben over die onderneming. Hierbij wordt onder een joint operation ('gezamenlijke bedrijfsactiviteit') verstaan een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, recht hebben op de activa en aansprakelijk zijn voor de verplichtingen die verband houden met de overeenkomst. Een joint venture is een gezamenlijke overeenkomst waarbij de partijen die gezamenlijke zeggenschap over de overeenkomst hebben, rechten op de netto activa van de overeenkomst hebben.

Joint operations worden 'proportioneel verwerkt' terwijl joint ventures op basis van de 'equity method' worden opgenomen volgens de waarderingsgrondslagen van de Stedin. Dit gebeurt vanaf de datum dat gezamenlijke zeggenschap is verkregen tot het moment dat die gezamenlijke zeggenschap niet meer bestaat. Volgens de methode van 'proportioneel verwerken' worden in de geconsolideerde jaarrekening Stedin's activa, passiva, baten en lasten opgenomen, alsmede de gezamenlijke activa, passiva, baten en lasten naar evenredigheid van het belang in de joint operation.

Overige kapitaalbelangen

Overige kapitaalbelangen zijn investeringen in ondernemingen waarin Stedin een belang heeft en geen beslissende zeggenschap of invloed van betekenis kan uitoefenen. Deze belangen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Indien de reële waarde niet betrouwbaar te bepalen is, wordt het kapitaalbelang gewaardeerd tegen historische kostprijs. Dividenden worden verantwoord in het resultaat op het moment dat deze opeisbaar zijn.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

De belangrijkste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling worden hierna weergegeven. Deze grondslagen zijn gedurende het huidige en vorige jaar consistent toegepast.

Tenzij anders vermeld, worden de activa en de passiva opgenomen tegen nominale waarden.

Wijzigingen in presentatie

Stedin heeft per 1 januari 2016 de navolgende presentatiewijzigingen doorgevoerd in haar geconsolideerde verslaglegging. Naast onderstaande presentatiewijzigingen zijn ook aanpassingen doorgevoerd in de toegepaste allocatiemethoden in het Financieel verslag van gereguleerde activiteiten. De vergelijkende cijfers 2015 zijn hiervoor aangepast.

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

Per 1 januari 2016 worden de bedrijfskosten volledig gepresenteerd volgens de categoriale indeling. In voorgaande jaren werd een indeling op basis van een mengvorm van functionele en categoriale presentatie gehanteerd. De overgang naar een éénduidigere presentatie verbetert het inzicht in de samenstelling en ontwikkeling van de bedrijfskosten als onderdeel van het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten. Als gevolg van de beschreven aanpassing zijn in de toelichting op de overige bedrijfskosten voor de domeinen elektriciteit, gas en meetdienst de overige bedrijfskosten uitgesplitst in kosten voor transport- en aansluitdienst. De nadere uitsplitsing naar kosten voor 'Onderhoud en Herstel' en 'Overige bedrijfskosten' is vervallen.

Geconsolideerde balans

Per 1 januari 2016 is Stedin overgegaan naar een éénduidigere presentatie van langlopende verplichtingen, met name voor wat betreft personeels- en overige voorzieningen alsmede vooruitontvangen bedragen. Hierdoor verbetert het inzicht in de samenstelling en ontwikkeling van de voorzieningen en langlopende verplichtingen. Als gevolg van deze overgang zijn de overlopende passiva en overige schulden ultimo 2015 met € 15,7 miljoen afgenomen en verantwoord als onderdeel van de personeels- en overige voorzieningen, € 6,6 miljoen, en de vooruitontvangen bedragen, € 9,1 miljoen.

De volgende aanpassing van de vergelijkende cijfers over 2015 is verwerkt:

Bedragen x € 1 miljoen	2015	2015
	Aangepast	Verantwoord
Voorzieningen	25,9	19,3
Langlopende verplichtingen	1.609,0	1.599,9
Kortlopende verplichtingen	352,2	367,9
Totaal passiva	1.987,1	1.987,1

Schattingen en onzekerheden

De opstelling van het financieel verslag van gereguleerde activiteiten vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van de balans en winst-en-verliesrekening. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van de balans die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Schattingswijzigingen worden verwerkt in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van de herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de huidige als toekomstige perioden.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Van bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde. De

realiseerbare waarde van een actief is gelijk aan de hoogste van de verkoopprijs minus verkoopkosten en de bedrijfswaarde. De bedrijfswaarde van een actief wordt bepaald door de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen.

Deze contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet vóór belastingen waarin de tijdswaarde van geld en de specifieke risico's van het actief tot uitdrukking komen. Voor activa die niet zelfstandig kasstromen genereren en afhankelijk zijn van de kasstromen van andere activa of groepen van activa, wordt de realiseerbare waarde bepaald voor de kasstroom genererende eenheid waarvan de betreffende activa deel uitmaken.

Een kasstroom genererende eenheid is de kleinste identificeerbare groep activa die zelfstandig kasstromen genereert welke grotendeels onafhankelijk zijn van de kasstromen uit andere activa of groepen van activa. Kasstroom genererende eenheden worden onderscheiden op basis van de economische samenhang tussen activa en het genereren van externe kasstromen en niet op basis van afzonderlijke juridische entiteiten. Goodwill wordt bij eerste vaststelling toegewezen aan één of meerdere kasstroom genererende eenheden, in overeenstemming met de wijze waarop intern de goodwill door het management wordt beoordeeld.

Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen. Als een dergelijke aanwijzing bestaat, wordt de realiseerbare waarde bepaald voor het betreffende actief of de kasstroom genererende eenheid. Voor goodwill en immateriële vaste activa die nog in gebruik zijn wordt voor elke balansdatum de realiseerbare waarde bepaald.

Als de boekwaarde van aan kasstroom genererende eenheden toegewezen activa hoger is dan de realiseerbare waarde wordt de boekwaarde tot de realiseerbare waarde teruggebracht. Deze bijzondere waardevermindering wordt ten laste van het resultaat gebracht. Een bijzondere waardevermindering van een kasstroom genererende eenheid wordt eerst in mindering gebracht op de goodwill die aan de betreffende eenheid (of groepen van eenheden) is toegewezen en vervolgens naar rato in mindering gebracht op de boekwaarde van de overige activa van de betreffende eenheid (of groepen van eenheden).

Een eerder verantwoord verlies uit hoofde van een bijzondere waardevermindering kan worden teruggenomen ten gunste van het resultaat als de redenen die daarvoor bestonden niet langer bestaan of zijn veranderd. Een bijzondere waardevermindering wordt slechts teruggenomen tot het bedrag van de oorspronkelijke boekwaarde, verminderd met reguliere afschrijvingen. Bijzondere waardeverminderingen op goodwill worden niet teruggenomen

Transacties in vreemde valuta

Transacties in vreemde valuta worden in euro's omgerekend tegen de wisselkoers op transactiedatum. Aangehouden vreemde valuta, alsmede activa en verplichtingen die ontvangen of betaald worden in vreemde valuta, worden omgerekend tegen de wisselkoers per balansdatum. De verschillen die optreden door de omrekening worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening.

Saldering

Actief- en passiefposten worden per tegenpartij gesaldeerd indien er sprake is van een contractueel recht tot salderen en er tevens sprake is van de intentie om te salderen. Indien de intentie of daadwerkelijke gesaldeerde afwikkeling ontbreekt, wordt per contract bepaald of er sprake is van een actief- of een passiefpost.

Omzet-en resultaatbepaling

Onder omzet wordt verstaan de gefactureerde en geschatte opbrengst van de in het jaar verrichte diensten. Opbrengsten worden verantwoord wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen aan Stedin toekomen en de opbrengst op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Opbrengsten worden verantwoord onder aftrek van kortingen, belastingen en heffingen, zoals energie-en omzetbelasting. Bedragen die worden gefactureerd en geïncasseerd voor derden worden niet als opbrengst verantwoord.

Diensten en projecten in opdracht van derden worden zodra opbrengsten voldoende zeker zijn, in het resultaat verwerkt volgens de methode van winstneming naar rato van de verrichte prestaties (percentage of completion). De mate waarin prestaties zijn verricht wordt bepaald op basis van de verhouding tussen de geboekte kosten en de totaal verwachte kosten, dan wel aan de hand van beoordeling van verrichte werkzaamheden.

Nacalculaties uit hoofde van de geldende reguleringsmethodiek die via gereguleerde tariefbesluiten worden verrekend, worden als omzet verantwoord in het jaar dat het tarief daadwerkelijk wordt gerealiseerd op basis van de verrichte dienstverlening in dat jaar.

Gereguleerde opbrengsten voor elektriciteit, gas en meetdiensten

De afrekening van verkopen aan grootverbruikers vindt maandelijks op basis van meterstanden plaats. De transportomzet wordt door de leveranciers met een vertraging van een maand afgedragen aan Stedin.

Overige opbrengsten en kosten

De overige opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Inkoopkosten energie

Alle inkoopkosten, zowel transportinkoopkosten als kosten voor de compensatie van technische en administratieve netverliezen, worden verantwoord in de periode waarop de kosten betrekking hebben.

Vennootschapsbelasting

Belastingen op het resultaat omvatten de acute belastingen en de mutaties in de uitgestelde belastingen. Deze bedragen worden ten laste van het resultaat gebracht, tenzij het posten betreffen die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen. De acute belastingen betreffen de bedragen die waarschijnlijk verschuldigd en verrekenbaar zijn over het fiscale resultaat van het verslagjaar, berekend op basis van geldende belastingwetgeving en tarieven.

Belastingen op het resultaat omvatten alle belastingen die zijn gebaseerd op fiscale winsten en verliezen inclusief belastingen die door dochterondernemingen zijn verschuldigd op uitkeringen aan Stedin. Additionele belastingen op het resultaat voor dividenduitkeringen zijn gelijktijdig verwerkt met de verplichting om het betreffende dividend te betalen.

Stedin maakt deel uit van de fiscale eenheid van Eneco Holding N.V. De belastingdruk is toegerekend aan de vennootschap alsof deze zelfstandig belastingplichtig is. De vennootschapsbelasting wordt verrekend in rekening courant met Eneco Holding N.V.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa betreffen concessies, vergunningen, rechten en softwarelicenties en worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De levensduur van de immateriële vaste activa ligt tussen de 3 en 30 jaar.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden opgenomen tegen verkrijgingsprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen. De verkrijgingsprijs omvat de initiële aankoopprijs vermeerderd met alle rechtstreeks toerekenbare kosten. De verkrijgingsprijs van activa die in eigen beheer worden vervaardigd bestaat uit kosten van materiaal en diensten, kosten van directe manuren en een passend gedeelte van direct toerekenbare overheadkosten.

Financieringskosten welke direct toerekenbaar zijn aan de verwerving, bouw of productie van een in aanmerking komend actief, worden conform IAS 23 in de kostprijs opgenomen. Als een actief uit meerdere componenten met onderscheiden gebruiksduren bestaat, worden deze componenten afzonderlijk verantwoord.

Latere uitgaven worden alleen aan de boekwaarde van een actief toegevoegd indien en voor zover daardoor de toestand van het actief is verbeterd ten opzichte van zijn oorspronkelijk geraamde prestatienorm. Revisie, reparatie en onderhoud worden als last genomen in de periode dat de betreffende kosten ontstaan. Als een actief uit meerdere componenten met onderscheiden gebruiksduren bestaat, worden deze componenten afzonderlijk verantwoord. Componenten van materiële vaste activa die worden vervangen om het middel op de beoogde wijze te kunnen laten presteren worden geactiveerd onder gelijktijdige verwijdering van de boekwaarde van de vervangen componenten.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden ten laste van het resultaat gebracht volgens de lineaire methode op basis van de geschatte gebruiksduur rekening houdend met de geschatte restwaarde. De gebruiksduur en restwaarde worden jaarlijks beoordeeld. Als daarbij het verschil tussen de verwachting en de vorige schatting van enige betekenis is, wordt de desbetreffende waarde bijgesteld en verwerkt als schattingswijziging. Op grond, terreinen en activa in aanbouw wordt niet afgeschreven. De volgende geschatte gebruiksduren worden toegepast:

De volgende verwachte gebruiksduren worden toegepast:

Categorie	Gebruiksduur in jaren
Grond en bedrijfsgebouwen	
Grond en terreinen	-
Bedrijfsgebouwen	20 - 45
Machines en installaties	
Transport- en distributiemiddelen elektriciteit	25 - 50
Transport- en distributiemiddelen gas	25 - 40
Transportautomatisering	10
Meters elektriciteit	15
Meters gas	15
Overige activa netwerken	10 - 50
Overige bedrijfsmiddelen	
Transport- en distributiemiddelen elektriciteit	5 - 25
Gereedschappen	8
Materieel	17
Inventaris	10
Vervoersmiddelen	10

Uitgestelde belastingen

Uitgestelde belastingen worden berekend volgens de balansmethode en toegepast op de relevante verschillen die bestaan tussen de boekwaarde en de fiscale waarde van activa en passiva. Uitgestelde belastingen worden gewaardeerd op basis van de belastingtarieven die naar verwachting van kracht zullen zijn wanneer de vordering wordt gerealiseerd of de verplichting wordt afgewikkeld uitgaande van de geldende belastingwetgeving en tarieven.

Uitgestelde belastingen worden opgenomen tegen nominale waarde. Voor de voorwaartse compensatie van fiscale verliezen en voor de verrekening van ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden wordt een belastingvordering opgenomen indien en voor zover het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee de niet-gecompenseerde fiscale verliezen en ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden kunnen worden verrekend.

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden alleen met elkaar gesaldeerd als er een juridisch afdwingbaar recht op verrekening van de belastingvorderingen en -verplichtingen bestaat en de uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen verband houden met belastingen die door dezelfde belastingautoriteit op dezelfde fiscale eenheid worden geheven.

Voor de vennootschapsbelasting maakt Stedin deel uit van de fiscale eenheid van Eneco Holding N.V. Uitgestelde belastingvorderingen of -verplichtingen zijn daardoor vorderingen op of verplichtingen aan Eneco Holding N.V.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs, volgens de methode van het gewogen gemiddelde of lagere opbrengstwaarde. De kostprijs is de verkrijgingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten om de voorraden op hun huidige locatie en in hun huidige staat te brengen. Waardeverminderingen op voorraden worden ten laste van het resultaat geboekt als de opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde.

Vorderingen

Handelsdebiteuren en overige vorderingen zijn vorderingen met een looptijd korter dan een jaar. Deze vorderingen omvatten ook de bedragen die op de balansdatum per saldo nog moeten worden gefactureerd voor geleverde diensten. Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor bijzondere waardeverminderingen. De reële waarde is gelijk aan de boekwaarde.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde en staan ter vrije beschikking.

Activa aangehouden voor verkoop

Activa en passiva aangehouden voor verkoop en af te stoten bedrijfsactiviteiten worden geclassificeerd als aangehouden voor verkoop zodra de boekwaarde zal worden gerealiseerd door verkoop van de activa en niet door voortgezet gebruik. Deze classificatie vindt alleen plaats als de verkoop van de vaste activa zeer waarschijnlijk is en de activa of activiteiten in hun huidige toestand onmiddellijk beschikbaar zijn voor verkoop. De verkoop zal naar verwachting binnen één jaar zijn afgerond. Activa aangehouden voor verkoop zijn gewaardeerd op boekwaarde of lagere reële waarde verminderd met verkoopkosten. Op activa aangehouden voor verkoop wordt niet meer afgeschreven. De reële waarde is gedefinieerd als het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld, tussen terzake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen, die onafhankelijk zijn.

Personeelsvoorzieningen

Pensioenen

De pensioenverplichtingen van alle bedrijfsonderdelen zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds: Stichting Pensioenfonds ABP ('ABP'). Bij de regelingen van ABP wordt gestreefd naar een pensioen van 70% van het pensioengevend salaris bij het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd. De hoogte van het pensioen is afhankelijk van leeftijd, salaris en dienstjaren. Werknemers hebben de keuze om eerder of later (ABP tussen 60 en 70 jaar) dan de AOW-gerechtigde leeftijd met pensioen te gaan, onder aanpassing van de hoogte van het pensioen. De regeling voor flexibele uittreding voor nutsbedrijven is collectief voor de sector ondergebracht bij een verzekeraar. Deze regeling wordt afgebouwd en is vervallen voor werknemers geboren na 1949. In geval van toekomstige tekorten kunnen pensioenpremies alleen prospectief en binnen een beperkte bandbreedte door de pensioenfondsen worden bijgesteld. De betreffende regelingen classificeren derhalve als toegezegde-bijdrageregelingen van meerdere werkgevers. Een toegezegde-bijdrageregeling is een regeling waarbij een vaste premie wordt betaald ten gunste van een werknemer zonder enige resterende aanspraak van of verplichting jegens die werknemer. Verplichtingen ten aanzien van bijdragen aan pensioen- en daaraan gerelateerde regelingen op basis van beschikbare premies worden als last verwerkt in de periode waarop deze betrekking hebben.

Reorganisatievoorziening

Een reorganisatievoorziening wordt opgenomen als een gedetailleerd formeel plan is opgesteld en goedgekeurd, waarbij tevens de belangrijkste kenmerken van dat plan aan de direct betrokkenen zijn medegedeeld. In een reorganisatievoorziening zijn slechts die kosten opgenomen die direct met de reorganisatie te maken hebben, dus die als gevolg van de reorganisatie noodzakelijk zijn en die niet in verband staan met de doorlopende activiteiten van Stedin.

Overige personeelsvoorzieningen

Een voorziening wordt opgenomen als een bestaande in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting van een onzekere omvang of met een onzeker tijdstip bestaat door een gebeurtenis in het verleden en waarvan het waarschijnlijk is, dat de afwikkeling zal leiden tot een uitstroom van middelen.

Er wordt een voorziening opgenomen voor de verplichting bedragen uit te keren bij dienstjubilea en pensionering van medewerkers. Deze verplichtingen worden per rapportagedatum actuariel berekend volgens de vergoeding/dienstjaren-methode (projected unit credit methode) met een disconteringsvoet vóór belasting waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt.

Overige voorzieningen

Voorzieningen die binnen een jaar na balansdatum worden afgewikkeld of van beperkt materieel belang zijn worden opgenomen tegen nominale waarde. Overige voorzieningen worden opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitgaven. Bij de bepaling van deze uitgaven wordt rekening gehouden met de specifieke risico's ten aanzien van de betreffende verplichting. De contante waarde wordt berekend met een disconteringsvoet vóór belasting waarin de actuele marktbeoordeling van de tijdswaarde van geld tot uitdrukking komt. Voor de bepaling van de verwachte uitgaven wordt uitgegaan van gedetailleerde plannen om daarmee onzekerheden over de omvang te beperken.

Rentedragende schulden

Rentedragende schulden worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct aan deze schulden toewijsbaar zijn, worden hierop in mindering gebracht. Na eerste opname worden rentedragende schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode.

Vooruitontvangen bedragen

De bijdragen in de aansluitkosten worden geamortiseerd over de verwachte levensduur van de betrokken activa. De amortisatie wordt in de winst-en-verliesrekening verantwoord onder overige bedrijfsopbrengsten.

Handelscrediteuren en overige schulden

Handelscrediteuren en overige schulden worden in eerste instantie tegen reële waarde op de balans opgenomen. Daarna vindt waardering plaats tegen geamortiseerde kostprijs.

TOELICHTING OP DE **DOMEINEN ELEKTRICITEIT, GAS EN MEETDIENST**

1. VERDEELSLEUTELS

Ten behoeve van de allocatie naar de domeinen Elektriciteit, Gas en Meetdienst en daarbinnen naar spannings- en drukniveaus zijn verdeelsleutels gehanteerd. De allocatiemethodes zijn aangepast ten opzichte van 2015. Als gevolg van deze aanpassingen wijken de vergelijkende cijfers van 2015 af van de eerder gepubliceerde cijfers over 2015. Onderstaand zijn de toegepaste allocatiemethodes nader toegelicht.

Netto omzet

De verdeling van de netto omzet is ontleend aan de administratie en (geaggregeerd) conform de verantwoording aan de ACM voor de reguleringsdata voor 2016 en 2015. De netto omzet Meetdomein bevat ook de omzet uit hoofde van meterwissels op verzoek van klanten (prioplaatsingen). De overige omzet betreft opgespoorde fraude, opbrengsten uit hoofde van de Wet Incassokosten en overige omzet. Deze zijn ontleend aan de administratie dan wel toegerekend op basis van de boekwaarde van de activa Elektriciteit en Gas.

Overige bedrijfsopbrengsten

Onder de overige bedrijfsopbrengsten worden ontvangen klantbijdragen voor net- en aansluitdienst en diensten ten behoeve van groepsmaatschappijen opgenomen. De verdeling van de ontvangen klantbijdragen is ontleend aan de financiële administratie van Stedin. De diensten ten behoeve van groepsmaatschappijen is verdeeld op basis van de boekwaarde van de activa Elektriciteit en Gas.

Afschrijvingen

De financiële activa administratie bevat op actiefniveau een koppeling naar de domeinen. Voor Elektriciteit en Gas is hierbij tevens onderscheid gemaakt naar Transport- en Aansluitdienst. Activa die niet rechtstreeks zijn toe te wijzen aan elektriciteit en gas zijn verdeeld op basis van de verdeelsleutel van wel toe te wijzen activa. De betreffende activa zijn verantwoord onder de 'Overige activa'. De afschrijvingen voor de Transportdienst Elektriciteit zijn vervolgens nader verbijzonderd o.b.v. het 'Cascademodel' Elektriciteit zoals beschreven in de Tarievencode. De afschrijvingen voor de Transportdienst Gas zijn verbijzonderd naar hoge- en lage druk op basis van de capaciteit van de aansluitingen.

Overige bedrijfskosten

Zoals gesteld onder 'Grondslagen voor het financieel verslag' is het onderscheid naar 'Kosten van storing en onderhoud' en 'Overige bedrijfskosten' binnen de overige bedrijfskosten vervallen. De bedrijfskosten worden gesplitst naar kosten van de Transport- en Aansluitdienst.

Verbijzondering van de overige bedrijfskosten naar de domeinen heeft plaatsgevonden op basis van de verhoudingen van de kosten van de domeinen zoals verantwoord in de reguleringsdata 2016 en 2015. De verbijzondering binnen het domein Elektriciteit naar Transport- en Aansluitdienst heeft plaatsgevonden op basis van de boekwaarde van de gereguleerde activa per ultimo 2016 en 2015.

De kosten voor Transportdienst Elektriciteit zijn vervolgens nader verbijzonderd op basis van het 'Cascademodel' Elektriciteit. De kosten voor de Transportdienst Gas zijn nader verbijzonderd op basis van de capaciteit van de aansluitingen. De kosten voor zowel de Aansluitdienst Elektriciteit als Gas zijn nader verbijzonderd op basis van de boekwaarde van de gereguleerde activa per ultimo 2016 en 2015 (exclusief de niet rechtstreeks aan elektriciteit en gas toe te wijzen activa).

2. OVERZICHT BEDRIJFSRESULTAAT ELEKTRICITEIT OVER HET JAAR GEËINDIGD PER 31 DECEMBER 2016

Bedragen x € 1 miljoen	Toelichting		2016		2015
Netto omzet	2.1	652,2		626,4	
Inkoopkosten transportcapaciteit en netverlies		141,3		140,5	
Overige bedrijfsopbrengsten		18,9		22,3	
Bruto marge			529,8		508,2
Afschrijvingen	2.2	110,2		105,3	
Overige bedrijfskosten	2.3	252,4		236,4	
Totale bedrijfskosten			362,6		341,7
Bedrijfsresultaat			167,2		166,5

2.1 NETTO OMZET ELEKTRICITEIT

De specificatie van de **netto omzet elektriciteit** is als volgt:

Bedragen x € 1 miljoen	2016	2015
Hoogspanning ¹	-	-
Tussenspanning	52,7	49,5
Middenspanning	138,6	141,8
Laagspanning	394,9	373,0
Transportdienst	586,2	564,3
Hoogspanning ¹	-	-
Tussenspanning	7,3	7,8
Middenspanning	3,8	3,8
Laagspanning	41,5	42,5
Aansluitdienst	52,6	54,1
Overig	13,4	8,0
Netto omzet elektriciteit	652,2	626,4

¹ Stedin heeft in 2015 de netten met een spanningsniveau van 110kv of hoger verkocht aan TenneT.

2.2 AFSCHRIJVINGEN ELEKTRICITEIT

De specificatie van de **afschrijvingen elektriciteit** is als volgt:

Bedragen x € 1 miljoen	2016	2015
Hoogspanning ¹	-	-
Tussenspanning	6,1	6,3
Middenspanning	29,9	29,9
Laagspanning	42,3	41,7
Overig	16,2	12,7
Afschrijvingen transportdienst	94,5	90,6
Hoogspanning ¹	-	-
Tussenspanning	-	-0,1
Middenspanning	1,4	1,1
Laagspanning	14,3	13,7
Overig	-	-
Afschrijvingen aansluitdienst	15,7	14,7
Totaal afschrijvingen elektriciteit	110,2	105,3

¹ In 2015 zijn de netten met een spanningsniveau van 110kv of hoger verkocht. Stedin heeft nog activa die kwalificeren als hoogspanning. De afschrijvingen zijn toegewezen op basis van het Cascademodel Elektriciteit.

2.3 OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN ELEKTRICITEIT

De specificatie van de **overige bedrijfskosten elektriciteit** is als volgt:

Bedragen x € 1 miljoen	2016	2015
Hoogspanning ¹	-	-
Tussenspanning	61,8	59,5
Middenspanning	71,9	68,0
Laagspanning	74,0	69,2
Overige bedrijfskosten transportdienst	207,7	196,7
Hoogspanning ¹	-	-
Tussenspanning	1,5	1,3
Middenspanning	4,3	3,2
Laagspanning	38,9	35,2
Overige bedrijfskosten aansluitdienst	44,7	39,7
Totaal overige bedrijfskosten elektriciteit	252,4	236,4

¹ In 2015 zijn de netten met spanningsniveau van 110kv of hoger verkocht. Stedin heeft nog activa die kwalificeren als hoogspanning. De overige bedrijfskosten transportdienst zijn toegewezen o.b.v. het Cascademodel Elektriciteit. Dit resulteert in nihil overige kosten transportdienst voor hoogspanning. De overige bedrijfskosten voor de aansluitdienst zijn toegewezen op basis van boekwaarde van de betreffende activa

2.4 MATERIËLE VASTE ACTIVA ELEKTRICITEIT

De specificatie van de boekwaarde van de **materiële vaste activa elektriciteit** is als volgt:

Bedragen x € 1 miljoen	2016	2015
Hoogspanning ¹	64,7	63,5
Tussenspanning	512,6	498,0
Middenspanning	1.094,6	1.099,1
Laagspanning	503,1	495,4
Overig	257,5	199,3
Materiële vaste activa transportdienst elektriciteit	2.432,5	2.355,3
Hoogspanning ¹	-	-
Tussenspanning	17,9	15,6
Middenspanning	50,1	38,2
Laagspanning	455,2	421,9
Overig	-	-
Materiële vaste activa aansluitdienst elektriciteit	523,2	475,7
Totaal materiële vaste activa elektriciteit	2.955,7	2.831,0

¹ Stedin heeft nog activa die kwalificeren als hoogspanning. Deze bedienen de lager gelegen netvlakken.

2.5 VOLUME TRANSPORTDIENST ELEKTRICITEIT

A. VOLUMES NETVLAKKEN HS EN TS	2016	2015
Afnemers HS (110 - 150 kV)		
Vastrecht transportdienst	-	-
kW gecontracteerd per jaar	-	-
kW max per maand	-	-
Afnemers HS (110 - 150 kV) maximaal 600 uur per jaar		
Vastrecht transportdienst	-	-
kW gecontracteerd per jaar	-	-
kW max per week	-	-
Afnemers TS (25 - 50 kV)		
Vastrecht transportdienst	79	77
kW gecontracteerd per jaar	729.766	733.654
kW max per maand	6.030.893	5.975.190
Afnemers TS (25 - 50 kV) maximaal 600 uur per jaar		
Vastrecht transportdienst	7	9
kW gecontracteerd per jaar	86.909	94.880
kW max per week	931.947	474.426
Afnemers Trafo HS+TS/MS		
Vastrecht transportdienst	154	153
kW gecontracteerd per jaar	501.920	488.836
kW max per maand	4.705.263	4.573.114
Afnemers Trafo HS+TS/MS maximaal 600 uur per jaar		
Vastrecht transportdienst	3	2
kW gecontracteerd per jaar	6.939	6.186
kW max per week	16.399	28.761

B. VOLUMES NETVLAK MS	2016	2015
Afnemers MS (1 - 20 kV) - Distributie		
Vastrecht transportdienst	3.562	3.485
kW gecontracteerd per jaar	1.674.076	1.718.498
kW max per maand	13.687.554	13.736.619
kWh tarief normaal	4.559.987.827	4.577.574.074
Afnemers Trafo MS/LS		
Vastrecht transportdienst	10.155	10.069
kW gecontracteerd per jaar	1.029.927	1.069.984
kW max per maand	7.576.698	7.633.205
kWh tarief normaal	2.109.511.562	2.133.737.769
C. VOLUMES NETVLAK LS	2016	2015
Afnemers LS		
Vastrecht transportdienst	6.778	6.839
kW gecontracteerd	462.138	492.899
kWh tarief laag	286.666.956	297.832.418
kWh tarief normaal	448.231.559	458.911.582
Kleinverbruikers (t/m 3*80 A op LS)		
Vastrecht transportdienst t/m 1*6A LS geschakeld	590.461	592.316
Vastrecht transportdienst t/m 3*80A op LS	2.034.640	2.019.561
Kleinverbruikers (t/m 3*80 A op LS) capaciteitstarieven		
> 3*63A t/m 3*80A	9.686	9.563
> 3*50A t/m 3*63A	14.654	14.742
> 3*35A t/m 3*50A	13.751	13.599
> 3*25A t/m 3*35A	39.108	39.533
t/m 3*25A + alle 1-fase aansluitingen ¹	1.957.441	1.942.124
t/m 1*6A op het geschakeld net	590.461	592.316
D. VOLUMES BLINDVERMOGEN	2016	2015
kVarh blindvermogen MS en hoger	190.528.095	293.501.969
kVarh blindvermogen lager dan MS	20.492.115	20.174.454

¹ Met uitzondering van de 1*6A aansluitingen op het geschakeld net.

De volumes zijn ontleend aan de verantwoording in de reguleringsdata aan de ACM en zijn tevens gebruikt voor de cascadering naar spanningsniveau volgens de tariefencode.

2.6 VOLUMES PERIODIEKE AANSLUITVERGOEDING ELEKTRICITEIT

A.VOLUMES PERIODIEKE AANSLUITVERGOEDING	2016	2015
Periodieke aansluitvergoeding (per aansluiting)		
t/m 1*6 A	590.461	592.262
> 1*6A t/m 3*25A	1.957.441	1.942.124
> 3*25A t/m 3*80A	82.553	82.916
> 3*80A t/m 175 kVA	10.940	10.778
> 175kVA t/m 1750kVA	4.118	4.052
> 1.750kVA t/m 3.000kVA	35	34
> 3.000kVA t/m 10.000kVA	169	163
Periodieke aansluitvergoeding meerlengte per meter > 25 meter		
3 - 10 MVA	242.676	241.708

De volumes zijn ontleend aan de verantwoording in de reguleringsdata aan de ACM en zijn tevens gebruikt voor de cascadering naar spanningsniveau volgens de tarievenscode.

3. OVERZICHT BEDRIJFSRESULTAAT GAS OVER HET JAAR GEËINDIGD PER 31 DECEMBER 2016

Bedragen x € 1 miljoen	Toelichting		2016		2015
Netto omzet	3.1	236,6		252,8	
Overige bedrijfsopbrengsten		11,3		10,2	
Bruto marge			247,9		263,0
Afschrijvingen	3.2	100,2		100,0	
Overige bedrijfskosten	3.3	127,5		112,1	
Totale bedrijfskosten			227,7		212,1
Bedrijfsresultaat			20,2		50,9

3.1 NETTO OMZET GAS

De specificatie van de **netto omzet gas** is als volgt:

Bedragen in € 1.000.000	2016	2015
Hoge druk	26,5	31,4
Lage druk	160,5	178,0
Transportdienst	187,0	209,4
Hoge druk	3,6	3,2
Lage druk	40,8	38,6
Aansluitdienst	44,4	41,8
Overig	5,2	1,6
Netto omzet gas	236,6	252,8

3.2 AFSCHRIJVINGEN GAS

De specificatie van de **afschrijvingen gas** is als volgt:

Bedragen x € 1 miljoen	2016	2015
Hoge druk	11,1	11,6
Lage druk	55,0	55,2
Overig	3,7	3,7
Afschrijvingen transportdienst	69,8	70,5
Hoge druk	0,6	0,3
Lage druk	29,4	28,8
Overig	0,4	0,4
Afschrijvingen aansluitdienst	30,4	29,5
Totaal afschrijvingen gas	100,2	100,0

3.3 OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN GAS

De specificatie van de **overige bedrijfskosten gas** is als volgt:

Bedragen x € 1 miljoen	2016	2015
Hoge druk - onderhoud en herstel	16,4	15,3
Lage druk - onderhoud en herstel	80,8	73,4
Overige bedrijfskosten transportdienst	97,2	88,7
Hoge druk - overig	1,5	0,8
Lage druk - overig	28,8	22,6
Overige bedrijfskosten aansluitdienst	30,3	23,4
Totaal overige bedrijfskosten gas	127,5	112,1

3.4 MATERIËLE VASTE ACTIVA GAS

De specificatie van de boekwaarde van de **materiële vaste activa gas** is als volgt:

Bedragen x € 1 miljoen	2016	2015
Hoge druk	407,7	372,1
Lage druk	797,3	720,9
Overig	76,0	60,5
Materiële vaste activa transportdienst gas	1.281,0	1.153,5
Hoge druk	22,4	14,4
Lage druk	420,8	365,8
Overig	4,6	4,7
Materiële vaste activa aansluitdienst gas	447,8	384,9
Totaal materiële vaste activa gas	1.728,8	1.538,4

3.5 VOLUME TRANSPORTDIENST GAS < 16 BAR

A. AANTAL KLEINVERBRUIKERS EN PROFIELGROOTVERBRUIKERS		2016	2015
Kleinverbruikers			
=< 10 m ³ (n)h, jaarverbruik < 500 Nm ³		286.168	279.665
=< 10 m ³ (n)h, jaarverbruik vanaf 500 Nm ³ en < 4.000 Nm ³		1.560.389	1.554.997
=< 10 m ³ (n)h, jaarverbruik vanaf 4.000 Nm ³		42.242	43.561
> 10 en =< 16 m ³ (n)h		7.968	7.877
> 16 en =< 25 m ³ (n)h		13.680	13.809
> 25 en =< 40 m ³ (n)h		5.968	6.010
Profielgrootverbruikers			
> 40 en =< 65 m ³ (n)h		2.239	2.232
> 65 en =< 100 m ³ (n)h		3.020	3.108
> 100 en =< 160 m ³ (n)h		1.412	1.456
> 160 en =< 250 m ³ (n)h		342	360
> 250 m ³ (n)h		342	361
B. AANTAL TELEMETRIEGROOTVERBRUIKERS		2016	2015
Aantal telemetriegrootverbruikers		2.075	2.075

3.6 VOLUMES PERIODIEKE AANSLUITVERGOEDING GAS

A. AANTAL AFNEMERS PER AANSLUITCATEGORIE T/M 40 M ³ (N)/H		2016	2015
Lage druk aansluitingen			
0 t/m 10 m ³ (n)/h		1.888.798	1.878.222
10 t/m 16 m ³ (n)/h		7.968	7.877
16 t/m 25 m ³ (n)/h		13.680	13.809
25 t/m 40 m ³ (n)/h		5.968	6.010
B. AANTAL AFNEMERS PER AANSLUITCATEGORIE > 40 M ³ (N)/H		2016	2015
Lage druk aansluitingen			
40 t/m 65 m ³ (n)/h		2.280	2.267
65 t/m 100 m ³ (n)/h		3.144	3.232
100 t/m 160 m ³ (n)/h		1.844	1.873
160 t/m 250 m ³ (n)/h		593	611
250 t/m 400 m ³ (n)/h		652	674
400 t/m 650 m ³ (n)/h		414	414
650 t/m 1000 m ³ (n)/h		286	297
1000 t/m 1600 m ³ (n)/h		122	128
1600 t/m 2500 m ³ (n)/h		51	51
vanaf 2500 m ³ (n)/h		45	46

De aantallen zijn ontleend aan de verantwoording in de reguleringsdata aan de ACM en zijn tevens gebruikt voor de cascadering naar druksniveau .

4. OVERZICHT BEDRIJFSRESULTAAT MEETDIENST OVER HET JAAR GEËINDIGD PER 31 DECEMBER 2016

Bedragen x € 1 miljoen	Toelichting		2016		2015
Netto omzet elektriciteit	4.1	57,9		70,6	
Netto omzet gas	4.1	40,7		48,7	
Overige bedrijfsopbrengsten		-		-	
Bruto marge			98,6		119,3
Afschrijvingen	4.2	16,2		13,0	
Overige bedrijfskosten	4.3	75,1		57,2	
Totale bedrijfskosten			91,3		70,2
Bedrijfsresultaat			7,3		49,1

4.1 NETTO OMZET MEETDIENST

De specificatie van de **netto omzet meetdienst** is als volgt:

Bedragen x € 1 miljoen	2016	2015
Netto omzet elektriciteit	57,9	70,6
Netto omzet gas	40,7	48,7
Totaal netto omzet meetdienst	98,6	119,3

4.2 AFSCHRIJVINGEN MEETDIENST

De specificatie van de **afschrijvingen meetdienst** is als volgt:

Bedragen x € 1 miljoen	2016	2015
Afschrijvingen elektriciteit	9,5	7,5
Afschrijvingen gas	6,7	5,5
Totaal afschrijvingen meetdienst	16,2	13,0

4.3 OVERIGE BEDRIJFSKOSTEN MEETDIENST

De specificatie van de **overige bedrijfskosten meetdienst** is als volgt:

Bedragen x € 1 miljoen	2016	2015
Bedrijfskosten elektriciteit	45,6	34,3
Bedrijfskosten gas	29,5	22,9
Totaal overige bedrijfskosten meetdienst	75,1	57,2

4.4 MATERIËLE VASTE ACTIVA MEETDIENST

De specificatie van de boekwaarde van de **materiële vaste activa meetdienst** is als volgt:

Bedragen x € 1 miljoen	2016	2015
Meetdienst elektriciteit	116,3	84,6
Meetdienst gas	75,3	49,9
Materiële vaste activa meetdienst	191,6	134,5

VERBONDEN PARTIJEN

Stedin voldoet aan de in artikel 18 lid 1 van de Elektriciteitswet 1998 gestelde eisen, wat betreft de financiële verhouding met verbonden maatschappijen.

Transacties tussen de vennootschap en haar deelnemingen die zijn opgenomen in de consolidatie worden geëlimineerd. Deze transacties worden derhalve niet afzonderlijk toegelicht. Op vorderingen met verbonden partijen is geen voorziening voor oninbaarheid gevormd.

Binnen het kader van haar normale bedrijfsvoering sluit de vennootschap een aanzienlijk aantal transacties af met de aandeelhouder en verbonden maatschappijen. De verkopen aan en inkopen van verbonden partijen hebben plaatsgevonden volgens voorwaarden die in het normale economische verkeer met derden gebruikelijk zijn. Op grond van artikel 43 lid 6 van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 32 lid 7 van de Gaswet, worden hieronder de overeenkomsten gemeld die Stedin kende met verbonden maatschappijen in het verslagjaar 2016, die een bedrag van € 4,5 miljoen te boven gaan. Ook worden de overige relevante relaties met verbonden maatschappijen weergegeven.

Eneco Consumenten B.V.

Vanuit het verplicht leveranciersmodel factureert Eneco Consumenten B.V. op haar nota aan klanten ook de kosten voor transport- en aansluitdiensten. In totaal is in 2016 voor een bedrag van € 388,2 miljoen door Eneco Consumenten B.V. ten behoeve van Stedin aan haar klanten gefactureerd (2015: € 412,3 miljoen). Deze omzet komt toe aan Stedin en per eind 2016 heeft Stedin uit dien hoofde een vordering van € 38,9 miljoen op Eneco Consumenten B.V. (2015: vordering € 42,0 miljoen).

Eneco Holding N.V.

Langlopende schulden: per 31 december 2016 zijn de rentedragende leningen tot een bedrag van € 1.156,8 miljoen verkregen van Eneco Holding N.V. Het rentepercentage van deze leningen bedraagt 4,8% per 31 december 2016 en 2015. Op de leningen wordt tussentijds niet afgelost. De leningen vervallen per 31 december 2018.

Kortlopende schulden: per 31 december 2016 is de verplichting aan Eneco Holding N.V. € 288,2 miljoen (2015: vordering € 14,0 miljoen). De mutatie ten opzichte van voorgaand jaar wordt in belangrijke beïnvloed door de omvang van de 'cash pooling' activiteiten alsmede door de verrekening in rekening-courant van af te dragen vennootschapsbelasting € 34,6 miljoen en te vergoeden rente op rentedragende leningen € 34,2 miljoen.

Stedin Stoomnetwerken B.V.

De vordering op Stedin Stoomnetwerken B.V. tot een bedrag van € 7,6 miljoen (2015: vordering € 7,7 miljoen) heeft betrekking op een reguliere rekening-courant verhouding waaraan geen specifieke overeenkomst tot dienstverlening ten grondslag ligt.

Stedin Meetbedrijf B.V.

In 2015 bedragen de door Stedin Meetbedrijf B.V. doorbelaste kosten verband houdend met kleinverbruik meters € 38,8 miljoen. De hieraan gerelateerde (gereguleerde) kleinverbruiksactiviteiten zijn in het vierde kwartaal 2015 geïntegreerd in Stedin Netbeheer B.V. en Stedin Operations B.V.

Per 31 december 2016 heeft Stedin een verplichting van € 12,8 miljoen aan Stedin Meetbedrijf B.V. (2015: verplichting € 1,0 miljoen).

Joulz Energy Solutions B.V.

Stedin heeft een dienstverleningsovereenkomst met Joulz Energy Solutions B.V. In 2016 is door Joulz Energy Solutions B.V. voor € 85,2 miljoen (2015: € 78,5 miljoen) aan werkzaamheden uitgevoerd ten behoeve van Stedin. Per 31 december 2016 heeft Stedin een vordering van € 5,4 miljoen op Joulz Energy Solutions B.V. (2015: verplichting € 7,9 miljoen) voornamelijk als gevolg van vooruitbetalingen op uitbestede werkzaamheden.

Stedin Infradiensten B.V.

Per 31 december 2016 is de vordering op Stedin Infradiensten B.V. € 3,0 miljoen (2015: vordering € 0,1 miljoen). In 2016 heeft Stedin Netbeheer B.V. niet gereguleerde activa en diensten (verhuur van transformatoren) aan Stedin Infradiensten B.V. overgedragen tegen een koopsom van € 8,5 miljoen.

Eneco B.V.

In 2016 bedraagt het totaal aan kosten die Eneco B.V. aan Stedin heeft doorbelast in het kader van met name beheerwerkzaamheden voor ICT € 16,9 miljoen (2015: € 10,6 miljoen). Per 31 december 2016 heeft Stedin een verplichting van € 1,7 miljoen aan Eneco B.V. (2015: verplichting € 2,5 miljoen).

N.V. Eneco Beheer

Per 31 december 2016 zijn er geen openstaande vorderingen op en/of verplichtingen aan N.V. Eneco Beheer (2015: verplichting € 126,5 miljoen). Dit is een mutatie van € 126,5 miljoen ten opzichte van voorgaand jaar. De mutatie ten opzichte van voorgaand jaar wordt in belangrijke beïnvloed door de omvang van de 'cash pooling' activiteiten, de verrekening in rekening-courant van gedeclareerd dividend 2015 € 175,9 miljoen, te betalen beheervergoeding € 6,4 miljoen en te vergoeden rente op rentedragende leningen € 21,3 miljoen.

BESLUIT FINANCIIEEL BEHEER NETBEHEERDER

Stedin heeft haar financieringsbeleid ingericht om tijdige en blijvende financiering zeker te stellen. Stedin heeft toegang tot de kapitaal- en geldmarkten, optimaliseert de financieringsstructuur en financieringskosten en minimaliseert de financieringsrisico's. Dit is vastgelegd in het Treasury Statuut waarin, binnen organisatorische en administratieve kaders, de taken, doelstellingen en het mandaat van Treasury staan omschreven. Het financieringsbeleid is gebaseerd op de regels van de Elektriciteitswet 1998 en Gaswet en het Besluit Financieel Beheer Netbeheerder.

Stedin heeft een credit rating bij ratingbureau Standard & Poor's (S&P). De meest recente credit rating in april 2017 afgegeven door S&P is A- met een stabiele vooruitblik. Deze rating ligt boven de normen voor kredietwaardigheid zoals beschreven in het Besluit Financieel Beheer Netbeheerder.

Voor de meest actuele rating rapporten wordt verwezen naar onze website:
[over-stedin/over-stedin-groep/investor-relations](#)

Indien een netbeheerder een verklaring door een erkend kredietbeoordelingsbureau heeft waaruit blijkt dat de netbeheerder kredietkwaliteitstrap investeringswaardig is, hoeft deze op basis van artikel 3 van het Besluit Financieel Beheer Netbeheerder niet te rapporteren over de gestelde eisen inzake kredietwaardigheid. Stedin voldoet met haar actuele credit ratings aan de minimaal vereiste kredietwaardigheidstrap.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Splitsing

Ingevolge het handhavingsbesluit van de Autoriteit Consument & Markt (ACM) van 3 december 2015 respectievelijk het besluit op bezwaar van 20 juni 2016 is Eneco Holding N.V., aandeelhouder van Stedin Netbeheer B.V., conform de Wet Onafhankelijke Netbeheerders op 31 januari 2017 gesplitst in enerzijds de 'netwerkgroep', met de netbeheeractiviteiten en anderzijds het 'energiebedrijf', actief op het gebied van onder meer energielevering, energiehandel en energieproductie.

Dit is gerealiseerd door alle aandelen die door Eneco Holding N.V. werden gehouden in het 'energiebedrijf' als dividend in natura uit te keren aan de aandeelhouders van Eneco Holding N.V.

Aankoop aandelen Zeeuwse Netwerkhouding N.V.

Op 13 juni 2017 heeft Stedin Holding N.V. alle aandelen van Zeeuwse Netwerkhouding N.V. (DNWG) gekocht. De 625 vaste medewerkers van DNWG zijn werkzaam in de bedrijfsonderdelen van DNWG - Enduris (regionale netbeheerder) en De Netwerkgroep Infra B.V. (voorheen bekend als Delta Infra). DNWG is voorlopig gepositioneerd als separaat onderdeel van de Stedin Groep.

Verkoop Weert

De gas- en elektriciteitsnetten voor Midden-Limburg ('Weert'), inclusief de gereguleerde activiteiten en de personeelsleden zijn per 1 juli 2017 verkocht aan Enexis B.V.

Fusie van activa vennootschappen

Op 1 juli 2017 heeft Stedin een aantal dochterondernemingen gefuseerd. De vennootschappen N.V. Stedin Midden-Kennemerland en N.V. Stedin Zuid-Kennemerland zijn gefuseerd met N.V. Stedin Amstelland. Deze laatste is hernoemd naar Stedin Netten Noord-Holland N.V. In deze vennootschap zijn delen van de elektriciteits- en gasnetten ondergebracht.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1. AANSLUITING WINST-EN-VERLIESREKENING (STATUTAIRE JAARREKENING VS. FINANCIEEL VERSLAG VAN GEREGULEERDE ACTIVITEITEN)

Bedragen x € 1 miljoen	2016			2015		
	Statutair	Aanp.	Gereguleerde activiteiten	Statutair	Aanp.	Gereguleerde activiteiten
Omzet	999,1	11,7	987,4	1.036,6	38,1	998,5
Inkoop	141,3		141,3	140,5		140,5
Overige opbrengsten	33,8	3,6	30,2	32,5		32,5
Bruto marge	891,6	15,3	876,3	928,6	38,1	890,5
Afschrijvingen	227,0	0,4	226,6	220,5	2,2	218,3
Overige bedrijfskosten	469,4	14,4	455,0	434,4	28,7	405,7
Bedrijfsresultaat	195,2	0,5	194,7	273,7	7,2	266,5
Financiële baten	0,5		0,5	1,7		1,7
Financiële lasten	49,9		49,9	49,7		49,7
Resultaat voor belasting	145,8	0,5	145,3	225,7	7,2	218,5
Vennootschapsbelasting	29,7	0,1	29,6	49,8	1,8	48,0
Resultaat na belasting	116,1	0,4	115,7	175,9	5,4	170,5

AANPASSINGEN WINST-EN-VERLIESREKENING

Bedragen x € 1 miljoen	2016	2015
Omzet		
Opbrengst commerciële meters, overige omzet m.b.t meters		11,7
Trafohuur	1,3	7,0
Niet gereguleerde overige omzet	10,4	19,4
	11,7	38,1
Overige opbrengsten		
Niet gereguleerde overige opbrengsten	3,6	
Afschrijvingen		
Afschrijving commerciële meters	0,3	2,0
Afschrijving huurtrafo's	0,1	0,2
Afschrijvingen operations	-	0,0
	0,4	2,2
Overige kosten		
Versnelde afschrijvingen commerciële meters	0,4	0,9
Niet gereguleerde kosten	14,0	27,8
	14,4	28,7

BIJLAGE 2. AANSLUITING BALANS (STATUTAIRE JAARREKENING VS. FINANCIËEL VERSLAG VAN GEREĞULEERDE ACTIVITEITEN)

Bedragen x € 1 miljoen	2016			2015		
	Statutair	Aanp.	Gereguleerde activiteiten	Statutair	Aanp.	Gereguleerde activiteiten
Materiële vaste activa	4.882,0	5,9	4.876,1	4.512,1	8,2	4.503,9
Resultaat boekjaar	116,1	0,4	115,7	175,9	5,4	170,5
Overlopende passiva en overige schulden	151,5	5,5	146,0	152,2	2,8	149,4

AANPASSINGEN BALANS

Bedragen x € 1 miljoen	2016	2015
Materiële vaste activa		
Huurtrafo's	5,8	8,2
Overig	0,1	
	5,9	8,2
Overlopende passiva en overige schulden		
Niet gereguleerde activa	5,9	8,2
Verschil in resultaat gereguleerd en statutair	-0,4	-5,4
	5,5	2,8

BIJLAGE 3. GEREGULEERDE TAKEN NETBEHEER

De netbeheerder heeft krachtens de Elektriciteitswet 1998 tot taak:

- de door hem beheerde netten in werking te hebben en te onderhouden;
- de veiligheid en betrouwbaarheid van de netten en van het transport van elektriciteit over de netten op de meest doelmatige wijze te waarborgen;
- de netten aan te leggen, te herstellen, te vernieuwen of uit te breiden, waarbij in overweging worden genomen maatregelen op het gebied van duurzame elektriciteit, energiebesparing en vraagsturing of decentrale elektriciteitsproductie waardoor de noodzaak van vervanging of vergroting van de productiecapaciteit ondervangen kan worden;
- voldoende reservecapaciteit voor het transport van elektriciteit aan te houden;
- derden te voorzien van een aansluiting op de netten;
- ten behoeve van derden transport van elektriciteit uit te voeren;
- de veiligheid te bevorderen bij het gebruik van toestellen en installaties die elektriciteit verbruiken;
- op verzoek van een producent vast te stellen of diens productie-installatie geschikt is voor de opwekking van duurzame elektriciteit dan wel of sprake is van een installatie voor warmtekrachtkoppeling met een bij ministeriele regeling vast te stellen mate van reductie van de uitstoot van kooldioxide dan wel of sprake is van een installatie voor hoogrenderende warmtekrachtkoppeling, alsmede of de inrichting om te meten geschikt is voor de meting van de elektriciteit die met de productie-installatie wordt opgewekt en op een net of een installatie wordt ingevoerd;
- de hoeveelheid elektriciteit te meten die afkomstig is van een productie-installatie voor duurzame elektriciteit of klimaatneutrale elektriciteit of van een installatie voor warmtekrachtkoppeling;
- koppelingen met andere netten te realiseren en reparaties aan zijn net uit te voeren;
- met in acht name van zijn geheimhoudingsplicht het op een geschikte wijze publiceren van gegevens over koppelingen tussen de netten, gebruik van de netten en de toewijzing van transportcapaciteit;
- afnemers alle gegevens te verstrekken die zij voor een efficiënte toegang tot het net inclusief het gebruik ervan nodig hebben;
- voorzieningen te treffen in geval van een faillissement van een leverancier van elektriciteit aan afnemers;
- ervoor zorg te dragen dat kleinverbruikers voor elke aansluiting beschikken over een gemstalleerde meetinrichting, tenzij die afnemer blijkens de voorwaarden, beschikt over een onbemeten aansluiting;
- zorg te dragen voor het beheer en onderhoud van de bij een kleinverbruiker geïnstalleerde meetinrichting.

De netbeheerder heeft krachtens de Gaswet tot taak:

- zijn gastransportnet op economische voorwaarden in werking te hebben, te onderhouden en te ontwikkelen op een wijze die de veiligheid, doelmatigheid en betrouwbaarheid van dat gastransportnet waarborgt en het milieu ontziet;
- andere netbeheerders, gasopslagbedrijven en LNC-bedrijven voldoende informatie te verstrekken om te waarborgen dat het transport en de opslag van gas en de daarmee verbonden gastransportnetten op een veilige en doelmatige wijze kan plaatsvinden;
- gebruikers van het gastransportnet alle gegevens te verstrekken die zij nodig hebben voor een efficiënte toegang tot het net;
- de netbeheerder van het landelijk gastransportnet informatie te verstrekken over de actuele gasstromen op zijn net;
- de veiligheid te bevorderen bij het gebruik van toestellen en installaties die gas verbruiken;
- koppelingen met andere gastransportnetten te realiseren en reparaties aan zijn gastransportnet uit te voeren;
- met in acht name van zijn geheimhoudingsplicht het op geschikte wijze publiceren van gegevens over koppelingen tussen transportnetten, het gebruik van die netten en de toewijzing van transportcapaciteit;
- voorzieningen te treffen in geval van een faillissement van een leverancier van gas aan afnemers;
- gas te weren dat niet voldoet aan de invoedspecificaties;
- zich te onthouden van iedere vorm van discriminatie tussen gebruikers van de gastransportnetten;
- ervoor zorg te dragen dat een kleinverbruiker voor elke aansluiting beschikt over een geïnstalleerde meetinrichting, tenzij die afnemer blijkens de voorwaarden beschikt over een onbemeten aansluiting; zorg te dragen voor het beheer en onderhoud van de bij een kleinverbruiker geïnstalleerde meetinrichting;
- op verzoek van een producent vast te stellen of diens productie-installatie geschikt is voor de opwekking van gas uit hernieuwbare energiebronnen, alsmede of de inrichting om te meten geschikt is voor de meting van het gas uit hernieuwbare energiebronnen dat met de productie-installatie wordt opgewekt en op een gastransportnet wordt ingevoerd;
- de hoeveelheid gas uit hernieuwbare energiebronnen te meten:
- eenieder die verzoekt om een aansluiting die een doorlaatwaarde heeft van ten hoogste 40 m³(n) per uur te voorzien van deze aansluiting; eenieder die verzoekt om een aansluitpunt ten behoeve van een aansluiting die een doorlaatwaarde heeft groter dan 40 m³(n) per uur te voorzien van een aansluitpunt op het dichtstbijzijnde punt van het gastransportnet met een voor die aansluiting geschikte druk en voldoende capaciteit;
- zijn gastransportnet te beschermen tegen mogelijke invloeden van buitenaf